

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

ÎN ACEA ZI...

În acea zi, a șasea zi a lunii Sivan, s-a zguduit din temelii orânduirea înrobirii omului. Sclavii de ieri ai lui Farao se aflau încă uluiți de miracolul ce-l trăiseră. Ceea ce părea de necrezut se întâmplase. Într-un miez de noapte, ei s-au pomenit dincolo de țarcurile în care își duseseră traiul amar. Palatele monarhului nu se mai clădeau acum în sudoarea frunții lor, el nu se mai scălda în sângele copiilor lor, biciul satrapilor lui nu-i mai amenința.

Totuși, ei nu erau încă oameni liberi. Spinarea lor era prea încovoată de umilințe, sufletul prea îmbibat de suferințe, conștiința prea încărcată de prejudecăți. Fantomele trecutului alergau în urma lor, luând fie chipul carelor de luptă faraonice, fie acela al săbiilor amalekite, umplându-le inima de spaimă.

În acea zi, a șasea zi a lunii Sivan, a pornit în cele patru vânturi, peste veacuri și milenii, marele învingător al istoriei : cuvântul. El, ne învață înțelepții noștri, a generat creațiunea. Prin miraculoasa-i forță, haosul a făcut loc orânduirii, universul a pășit din abisul unui tohu-vavohu spre culmile armoniei. Cuvântul divin era menit să sălășluiească aci, pe pământ și să-l transforme din pustietate în paradis. Oamenii l-au izgonit însă din domeniul realizărilor concrete spre sferele abstracțiunii, Adam, prin lăcomia lui, Cain, prin fratricidul lui, generația potopului, prin fărâdelegile ce le săvârșea, aceea a turnului Babel, prin trufia ce o rodea, toate patimile și slăbiciunile bieteii ființe umane goneau mereu acest cuvânt al adevărului și al dreptății tot mai sus, spre cer. Pentru toți cei ce voiau să rămână robi ai instincțelor primare, era mai comod ca ecoul acestui cuvânt să rămână cât mai îndepărtat. Avraham însă — continuă să ne povestească aceiași înțelepți —, cu a lui nemărginită dragoste de oameni; Ițhak, cu al său nestăvilit spirit de sacrificiu; Iacov, cu a sa nepotolită sete de învățătură; Iosef, cu a sa neasemuită fidelitate, au rostit din nou acest cuvânt, năzuind să-l readucă acolo unde îi este locul, în sufletul și în conștiința oamenilor.

Ei au făcut să coboare din ce în ce mai mult, pe Dumnezeu și al Său cuvânt, spre noi (Exodus, 19—20).

„În acea zi” a coborât, în sfârșit, Dumnezeu pe muntele Sinai, iar Decalogul i-a readus cuvântul pe pământ.

Minunea cea mare implinită în acea zi nu constă numai în faptul că el a răsunat, ci, lucru mult mai important, în acela că un norod întreg l-a înțeles și l-a însușit. De atunci încolo, el a rămas săpat nu numai în piatra tablelor legii, ci și în inimile purtătorilor săi.

VIZITA EMINENȚEI SALE LA SOFIA

În ziua de 9 mai 1993, dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, a sosit la Sofia, dând curs invitației Consiliului European pentru Servicii Comunitare Evreiești și a Comunității Evreilor din Bulgaria.

Domnia Sa a participat la aniversarea salvării evreilor din Sofia de la deportarea lor de către germani, în urma unor puternice demonstrații de masă, la care au participat Patriarhul Kiril și întreaga Biserică Ortodoxă a Bulgariei, oameni de știință, scriitori, muncitori și care au dus la anularea măsurii luate și la scoaterea evreilor din vagoanele în care se aflau deja arestați și care urmau să-i ducă pe drumul fără de întoarcere al Auschwitz-ului.

Președintele Bulgariei, dl Jelio Jeleu, a oferit o recepție în cinstea comunității evreiești și a oaspeților.

În discursul său, președintele a atacat cu energie antisemitismul și a arătat că acesta n-a izbutit niciodată să tulbure mințea și inima poporului bulgar.

În același timp, el a întărit deportările care s-au făcut atunci în Macedonia, condamându-i pe fascistii bulgari, care au participat la acest barbar capitol de istorie.

Președintele a încredințat Comunitatea Evreilor din Bulgaria de întreg sprijinul său pentru o viață liberă și demnă în această țară, așa cum a fost întotdeauna.

S-a inaugurat apoi un interesant muzeu de artă evreiască.

În cadrul ședinței Consiliului European pentru Servicii Comunitare Evreiești, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a făcut o succintă expunere asupra actualei situații a oștii evreiești din România.

ERNEST RENAN

Israel a fost tulpina credinței umane

„Israel a fost tulpina pe care s-a greșit credința neamului omenesc. Nici un alt popor nu și-a luat destinul mai în serios decât Israel; nici un altul nu a simțit mai viu bucuriile și durerile sale de națiune; nici un altul nu a trăit mai mult ca el pentru o idee. Israel a învins timpul și a supraviețuit celor care l-au asuprit. Persecutat de toți, el a fost de toți răzbuțat; nu i-a trebuit pentru aceasta decât un lucru : să dăinuiească. Prin asta a împlinit cele mai îndrăznețe preziceri ale profetilor săi : lumea care l-a dreptuit a venit la dînsul, și într-adevăr, Ierusalim este astăzi « o casă de rugăciune pentru toate neamurile ». Deopotrivă de venerat de evrei, creștini, musulmani, Ierusalimul este orașul sfânt a sute de milioane de oameni. Și astfel, s-a adevărit întocmai profecția lui Zaharia : « Veni-va vremea cînd zece oameni se vor prinde de tulpina hainei evreului, spunîndu-i : Vom merge cu voi, fiindcă auzit-am spunîndu-ni-se că Domnul e cu voi » ».

„Dacă privim, în ansamblu, dezvoltarea spiritului iudaic, sintem izbiți de caracterul de perfecțiune absolută care dă

operelor sale dreptul de a fi considerate clasice, în aceeași măsură cu operele Greciei, Romei și ale popoarelor latine. Singur între popoarele Orientului, Israel a avut privilegiul de a scrie pentru lumea întreagă. Literaturile Orientului nu pot fi citite și prețuite, în general, decât de savanți; pe cînd, dimpotrivă, literatura ebraică e *Biblia*, cartea prin excelență, lectura universală : milioane de oameni nu cunosc altă poezie. Proporția, măsura, gustul au fost, în Orient, privilegiul exclusiv al poporului evreu”. („Etudes d'Histoire Religieuse”).

TORA:
CU EA AM ÎNVINS
TIMPUL

NE PURTĂM SINGURI DE GRIJĂ

COMUNITATEA EVREILOR
DIN DEBRECEA

CĂTRE
COMUNITATEA EVREILOR DIN CLUJ

Stimate Dle Președinte,
În calitate mea de conducător al unei mari comunități din zonă, am primit, din partea d-lui ministru de externe Jeszensky Géza, însărcinarea de a ține legătura cu comunitățile evreiești de pe teritoriul lingoistic maghiar.

Această inițiativă noi am primit-o pe considerentul discuției de largire a ieșiturii noastre cu frații noștri de credință din Ardeal, din Slovacia și din regiunea subcarpatică (Ucraina).

Dorim să ne informăm despre viața D-voastră, despre împrejurări și despre ce ajutor v-am putea acorda în desfășurarea vieții religioase.

Așteptăm răspunsul Dvs. în speranța că ne vom întâlni și personal.
Primiți cu drag aceste câteva cărți.

GEVAI TAMAS
vicepreședinte,
însărcinatul ministrului de externe

Domnului

GEVAI TAMAS

Vicepreședintele Comunității Evreilor din Debrece

Stimate Domnule Gevai Tamas,

Cu surprindere și părere de rău, am luat cunoștință de scrisoarea ce ați trimis-o mai multor comunități evreiești din Transilvania, scrisoare în care, în numele Ministerului de Externe al Ungariei, spuneți că doriți să le ajutați în viața religioasă.

Noi, evreii din România, ne bucurăm de toate posibilitățile de a ne trăi viața de evrei religioși și, ca atare, nu considerăm că ar fi cazul să ne dăți vreun ajutor. Evreii din Transilvania sunt cetățeni loiali ai României și nu trăiesc în „teritorii de limbă maghiară”. Această noțiune e stranie și na are nimic de-a face cu eventuala Dvs. dorință de „a ne ajuta”.

Dvs. semnați scrisoarea în numele Ministerului de Externe ungar. Ne întrebăm dacă într-adevăr interesul acestui minister pentru viața noastră religioasă este unicul motiv al scrisorii Dvs.

Vă dăm un sfat prietenesc și frățesc : nu vă amestecați și nu căutați să ne amestecați în astfel de demersuri care nu au nimic comun cu viața noastră religioasă.

Cu sentimente de frățietate iudaică, vă dorim deci să aveți succes în treburile comunității Dvs. În ceea ce ne privește pe noi, vă asigurăm că nu avem nevoie de „sprijinul” Dvs.

Cu binecuvântarea Torei,

DR. MOSES ROSEN
Șef Rabinul Cultului Mozaic
Președintele Federației Comunității Evreiești din România

ARNOLD WESKER

Vocația de luptător pentru progresul cetății

Scrisoare către prinții de război (Irmiahu, 29, 7): „Urmăriți binele cetății în care v-ați dus... pentru că fericirea noastră atâră de fericirea ei”.

Indemnul biblic de a ține minte tot ceea ce reprezintă tradiția și istoria, atât binele, cât și răul, a devenit o trăsătură definitorie a evreului, în sensul că el poartă întregă în suflet această comoră transmisă din generație în generație. Merita să fie subliniat și faptul că răul este reținut pentru a putea fi evitat, chiar și atunci când apare într-o nesfârșită varietate de forme, așa cum s-a întâmplat de atâtea ori în drumul parcurs de-a lungul mileniilor existenței noastre. O categorie aparte a tinerii de mînte o constituie informația păstrată în noi, transmisă din vremuri îndepărtate, de multe ori fără să ne dăm seama de existența ei și fără a fi necesare eforturi de memorie. Această amintire arhetipală poate fi pasivă, deși face organic parte din viața noastră. Uneori, însă, iese la suprafață, capătă un rol activ și atunci ne dăm seama că potrivit indemnului biblic, așa au făcut strămoșii noștri.

O asemenea amintire arhetipală este și sfatul profetului Irmiahu, care i-a îndemnat pe evrei să dorească și să acționeze pentru fericirea cetății în care trăiesc. Încă-adevar, împrăștiți în toate colțurile lumii, evreii au știut să se facă folositori, să găsească modul de a participa la progresul societății respective. Nu de puține ori și-au periclitat viața implicându-se în mișcări progresiste, în revoluțiile ce au avut ca țel prosperitatea tuturor celor cu care conviețuiau.

Nu întâmplător, Jorinta evreului de a se alătura strădănilor întregii societăți și drama lui de a fi în repetate rânduri respins și izolat au devenit o temă frecventă în literatură. Leopold Bloom, eroul lui James Joyce din binecunoscuta sa carte „Ulise”, este doar un exemplu în acest sens, lista putând fi continuată la nesfârșit.

Arnold Wesker dovedește, prin viața, activitatea și opera sa, că indemnul lui Irmiahu este încă viu și proaspăt în sufletul său. Născut în Anglia, în anul 1932, fiu al unor evrei emigranți (tatăl din Rusia, mama din Banatul care încă mai avarținea Imperiului austro-ungar, dispunând de venituri materiale reduse, el își încearcă îndemnul mai întâi în diverse meserii, ca până la urmă să își descopere vocația de dramaturg. Rădăcinile lui evreiești, trăsna legătură cu oamenii simpli alături de care își câștigă existența și tendința ancestrală de a fi de folos cetății se concretizează în substanța operii sale. Dramaturg de succes după cel de-al doilea război mondial, Arnold Wesker adaugă noi dimensiuni literaturii engleze contemporane, fără a deveni doar un pion în plus pe drumul deschis de John Osborne, conducătorul grupului „tinerilor furioși”.

Începe cu piesa „Roots” („Rădăcini”), care, în scurt timp, va deveni cea de-a doua piesă din cadrul trilogiei cuprinzând în final „Chicken Soup with Barley” („Supă de pui cu orzoare”), „Roots” și „I Am Talking about Jerusalem” („Vă vorbesc despre Ierusalim”). Este povestea unei modeste familii evreiești, profund implicată în evenimentele dintre cele două războaie mondiale, familie în care figura cea mai luminoasă este Sarah, mama celor doi copii, Ronnie și Ada. Cu toții înțeleg că nu pot sta cu brațele încrucișate în timp ce lumea din jurul lor se zbate pentru a împiedica proliferarea fascismului. Cu tot pesimismul soțului ei, Sarah își îndeamnă copiii să participe activ la luptă, spunând: „Trebuie să-ți pese de ce se întâmplă în jur, căci altfel vei muri”. În mod inevitabil, entuziasmul său și identificarea cu soarta celor oropsiți, răndurile bune ale acestei familii ce acționează în virtutea vechiului indemn de a contribui la prosperitatea cetății ajung la dezamăgire, forțele răului fiind mult prea mari față de puterile lor pentru a le putea birui.

Temă integrată trilogiei este susținută pe plan lingvistic de felul în care personajele îmbină

cuvintele din idiş cu cele englezești, apelând uneori la structuri și inversiuni caracteristice pentru idiş. Sarah încearcă chiar o evoluție lingvistică, folosind mai multe elemente din idiş în prima perioadă și învățând apoi un ce în ce mai bine limba celor în millocul cărora trăia.

Adeziunea ferventă a evreului la strădania pentru binele societății, în ciuda opresiunii și a discriminărilor pe care le-a avut de suferit, este tema unei piese surprinzătoare — „The Merchant” („Negustorul”). Ne aflăm în fața „prescrierii” piesei „The Merchant of Venice” („Negustorul din Veneția”), de W. Shakespeare, în care eroul se comportă mult mai evreiesc decât personajul inventat de marele Will. Acest Shylock își mărturisește atașamentul profund față de Veneția, exprimându-și dorința de a adăuga ceva la strălucirea și prosperitatea ei. Iubesc Veneția pentru că este un oraș plin de oameni care trăiesc tumultuos și îi străbat, liberi să facă acest lucru ca un drept al lor și nu ca o favoare”, spune el. Cu tot atașamentul său față de cetatea în care trăiește, Shylock „nu poate fi asimilat” de aceasta, pentru că el nu uită nici un moment că este evreu, deci respectă credința părinților săi și tradiția, pentru că își servește și propriul său popor cu devotație.

Cea mai interesantă dovadă a înclinației de a ține minte de a păstra, a ocoli și a reda oamenilor elemente de cultură autentică aparținând locurilor pe care evreii le-a străbătut în pribegie sa se află într-o piesă scurtă, scrisă pentru televiziune și intitulată „Menace” („Amenințare”) piesă tradusă în românește în revista „Secolul 20”, nr. 9/1971, sub titlul „Hera sărutului”.

Acțiunea se petrece după cel de-al doilea război mondial, iar personajele sunt marcate de traumele produse de acesta, obsedate de amintirea zgomotoasă a diferitelor mijloace tehnice, avioane, discuri la radio ce amenință să le răpescă libertatea și liniștea.

Soluția propusă de Arnold Wesker este o comuniune, o posibilitate autentică de a se opune zgomotului distrugător, un mijloc de manifestare a solidarității oamenilor. Cei doi tineri, Garry și Harriet, care încearcă să evadeze din atmosfera gălăgioasă și apăsătoare fugind pe străzile Londrei, găsesc, în fine, elementul liniștitor. Într-un „subsol dau peste un club în care se desfășoară un spectacol uluitor de cântec, armonie și căldură sufletească. Se cântă și se dansează „Perința”, cântecul românesc ce răsună în sufletul lui Arnold Wesker. Cântecul adus de mama lui de pe meleagurile îndepărtate, mereu îndrăgite și niciodată uitate.

Arnold Wesker: este doar un reprezentant al șirului nesfârșit

de evrei care au înțeles că locul lor este în rândurile celor ce luptă pentru binele cetății, iubind-o înaltă cu coilați, clădind-o și reînălțând-o, apărând-o de amenințări, fără a uita cătuși de puțin de obligațiile față de propriul lor popor. Ei rămân buni cetățeni și buni evrei. Forma lui de participare la această opera o constituie contribuția sa pe tărâmul artei și devotamentul său entuziast față de om și viață, așa cum singur mărturisește în articolul „Să înceapă bătălia”: „Cred că epoca noastră se caracterizează nu numai printr-o educație marginală și neadecvată, dar și printr-un faliment general al valorilor; pe viitor va trebui să producem o artă care să umple aceste goluri în cultură, să redescopere interesul omului față de lume, să-l determine să creadă în viață”.

V. EPSTEIN

O viață pentru muzică

Isaac Stern și-a consacrat viața muzicii și este unul dintre legendarii violoniști ai acestui secol. În timpul activității sale de muzician profesionist, desfășurată mai bine de 50 de ani, Stern a pășit în cele mai renumite săli de concert și a stimulat cariera multor talente muzicale.

Un perete plin de amintiri și distincții: Isaac Stern în camera sa de lucru

Isaac Stern este unul dintre artiștii cu cele mai multe manifestări la activ (sute de concerte, în cadrul cărora a interpretat mai mult de 200 de lucrări concertante a 63 de compozitori).

Cunoscut pentru virtuozitatea interpretărilor sale în repertoriul clasic, el este însă și un star al muzicii moderne. Isaac Stern a susținut premiera multor opere muzicale de Bernstein, Penderecki, Kochberg, Dutilleul, Peter Maxwell Davies etc., pregătind și primele audieri în America ale concertelor lui Bartok și Hindemith, interpretând, de asemenea, toate aceste lucrări.

Momente suplimentare de apogeu ale creației lui Isaac Stern le constituie lucrările sale pentru film și televiziune. Filmul „De la Mao până la Mozart: Isaac Stern în China” a primit Premiul Oscar pentru cel mai bun film documentar al anului 1981 și a fost menționat în mod special la Festivalul filmului de la Cannes. După războiul de șase zile, din 1967, Isaac Stern, împreună cu Orchestra Filarmonică a Israelului, sub bagheta lui Leonard Bernstein, a executat, pe Muntele Scopus, Concertul pentru vioară

BORIS MARIAN MEHR

CÂND EU ÎȚI SPUN

Când eu îți spun că au murit șase milioane, n-ai să mă crezi, tu nu poți simți durerea pe care eu o simt, nici eu nu pot să-ți cer acest lucru, gândește-te doar, atunci când moare cineva foarte apropiat, ce înseamnă să-ți moară șase milioane.

DESPRE CIUMĂ

I-au invinovațit că au adus ciuma, dar care ciumă este mai ucigătoare decât minciuna?

tetului cu două violoncelle și Cvintetului pentru două viole de Brahms, în care va apărea împreună cu Cuo-Liang Lin, Jaime Laredo, Michael Tree, Yi Yo Ma și Sharon Robinson.

Isaac Stern este membru fondator al Fundației Naționale pentru Arte și președinte al Fundației „America-Israel Culture Foundation”, el este, de asemenea, președinte și fondator al Centrului pentru muzică din Ierusalim. A fost primul laureat al Premiului pentru muzică instituit de Albert Schweitzer, conferit pentru întreaga sa viață închinată muzicii și umanității.

În 1984, Isaac Stern a primit — la Casa Albă —, din partea președintelui Reagan, Premiul Kennedy Center. Uniunea orchestrelor simfonice americane i-a conferit, în 1987, cea mai înaltă distincție a ei, „Gold Baton” („Bagheta de aur”), în același an, a primit, de asemenea, „Grammy Lifetime Achievement Award”, Premiul Wolf din Israel, pentru meritele sale pe tărâmul activității umanitare, precum și „National Music Council's American Eagle Award”.

În mai 1990, Stern a fost onorat cu titlul de comandor al Legiunii de Onoare, de către președintele Franței, François Mitterrand (titlul de ofițer al Legiunii de Onoare îl primise în 1979). În iulie 1991, a fost onorat de președintele Bush care i-a conferit Medalia Națională pentru Artă.

Isaac Stern s-a născut la 21 iulie 1920, în Kremnitsz-Rusia. Părinții săi au emigrat la San Francisco, pe când el avea doar 10 luni; acolo și-a petrecut copilăria și adolescența. A început să cânte la vioară la vârsta de 8 ani. Cariera sa artistică a început la San Francisco, unde profesorul său, Naum Bimel, era concert-maestru al Orchestrei Filarmonice. După debutul său în renumitul sustinut la vârsta de 13 ani, a debutat, ca solist de concert, cu Orchestra Simfonică din San Francisco, în 1936, când a interpretat Concertul pentru vioară de Brahms la pupitrul dirijoral fiind Pierre Monteux. Debutul său la New York a avut loc în 1937, iar prima sa apariție la Carnegie Hall — în 1943.

Actualmente, Isaac Stern trăiește, împreună cu soția sa Yvonne, la New York. Are trei copii și trei nepoți. Una din viitorile sale este o Cuarnierius del Gesu.

ARALDO DI CROLLALANZA

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Oraș din perioada biblică trezit la o nouă viață

EXPOZIȚIA „ARAD” ÎN COLECȚIA PREISTORICĂ DIN MÜNCHEN

Abordând o derivație estică a șoselei care face legătura între Ierusalim și Beer-Sheva, se poate ajunge în orașul Arad, smuls în 1962 pustiului pentru muncitorii și funcționarii care lucrau în industria potasiului și bromului de pe litoralul Mării Moarte. Dar descoperiri arheologice făcute la Tel-Arad, situat la 10 km depărtare de Arad, atestă existența unei așezări mult mai vechi, datând din epoca bronzului, ceea ce înseamnă cu milenii înaintea erei actuale. Ea apăruse la linia de contact dintre Canaan, cu o populație mai densă și o agricultură mai prosperă, și regiunea de pusti, îndărătă căreia se înalță puternicul imperiu al faraonilor egipteni, unde se încrucișau drumuri comerciale și avea loc un intens schimb de mărfuri.

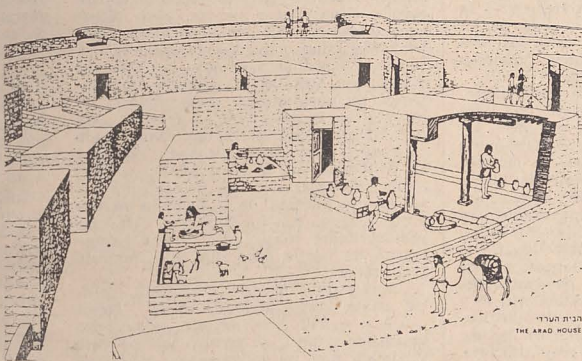
Acum treizeci de ani, Muzeul Israelului din Ierusalim, a inițiat la Tel-Arad un atractiv proiect de săpături, vizând scoaterea la iveală a unui oraș păstrat aproape intact în condițiile climii uscate a pustiului și fără a avea alte suprastructuri. Situl, a cărui prezentare și-a asumat-o colecția preistorică de stat de la München, arată ca o așezare rurală, care s-a dezvoltat devenind oraș. Este vorba de un zid înconjurător în lungime de 1200 m, înălțându-se în jurul unei străzi în formă de stea, orientată spre punctul central al orașului, cu un rezervor central pentru apă, o piață, un depozit de alimente și un templu primitiv.

Orașul Arad a cunoscut perioada sa de înflorire între anii 2900 și 2700 î.e.n. Modificări climatice, ariditatea crescândă și lipsa unei poziții strategice intermediare trebuie să fi grăbit decăderea și abandonarea lui. De-abia după 1500 de ani, în secolul al XI-lea î.e.n., a apărut din nou o mică așezare, de astă dată israeliană, care, în secolul al XI-lea, în timpul regelui David și Solomon, s-a dezvoltat, probabil, într-un sit.

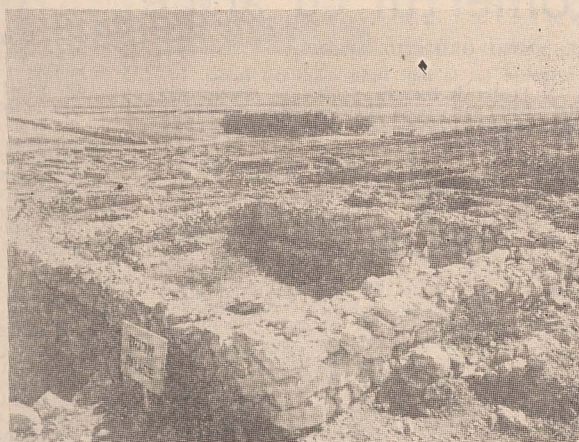
Drept reconstrucție unei locuințe stau mărturie grânci de piatră, cioburi de argilă, piloni cilindrici, unele din aramă, bucați de cremene și oase de animale, rămăse din viața cotidiană. Modelul confecționat din argilă al unei case din Arad și orânduit însoțit de scop de cult servește drept document pentru modul de construcție. De cele mai multe ori, o unitate de locuit era alcătuită dintr-o casă, în a cărei cameră principală se concentrau bucatăria, camera de zi și dormitorul. În curte se țesea, se torcea, se practica olăritul și se confecționau unele din cremene. Specializarea în anumite meserii având contingențe cu arta decorativă și giuvaergeria a apărut mai târziu.

Piue, pietre de moară de măcinat, resturi de grâne carbonizate dovedesc drept principal mijloc de subsistență agricultura. Oi și capre erau crescute pe lângă casa omului, în primul rând pentru obținerea lămii, măturile fiind multe vestigii din argilă, piatră și os, precum și suveici confecționate din os. Și

dovezile ale unui comerț intens se găsesc cu prisosință: scoici și melci pentru podoabă — din Marea Mediterană și Marea Roșie —, bitum, asfalt pentru lipit și etanșare, sare din Marea

■ Vestigii preistorice scoase la iveală: camera centrală din interiorul locuinței

■ Reconstituirea unei locuințe din Arad

Moartă, cupru și anumite pietre din Sinai; vase de lut din modelul Arad, ceramici și perle din Egipt, în din regiunea Jericho.

În reprezentările religioase, forțele naturii trebuie să fi căpătat o deosebită apreciere, fapt în favoarea căruia pledează statuile înfățișând animale. Și pentru joacă se găsea loc și timp în viața săracănoasă de la marginea pustiului. Odată cu cele 55 de locuri de joacă descoperite la Arad, a ieșit la iveală și cea mai mare culegere de până acum de jocuri din Orientul antic.

ELLEN PRESSER

Repere istorice evreo-americane

National Museum of American Jewish History din Philadelphia reprezintă o sinteză a unora dintre cele mai semnificative date ale istoriei evreimii americane.

Iată, pe scurt, repertoriul acestor date: în 1492, creștului Luis de Torres îl însoțește pe Columb în calitate de interpret în prima sa expediție; în 1585, Joachim Gans, în calitate de expert mineralog, colaborează împreună cu Sir Walter Raleigh în expediții având drept obiectiv coasta Carolinei; în 1596, Luis de Carvajal este ars pe rug de Inchiștiție, în Mexic; în 1624, evreii din Brazilia formează o congregație; în 1654, refugiații evrei din Brazilia sosesc la New Amsterdam; în 1678, evreii cumpără pământ pentru un cimitir la Rhode Island; în 1697, patru evrei sînt cetățeni în Carolina de Sud; în 1730, evreii construiesc o sinagogă în Lower Manhattan; în 1760, Aaron Lopez apare ca participant la comertul dintre coloniile britanice, India de Vest și Africa de Vest; în 1761, este publicată, la New York, prima carte de rugăciune, pentru evrei, în limba engleză; în 1765, zece evrei semnează documentele din Pennsylvania privind interzicerea importului; în 1776, Francis Salvador moare în lupta revoluționară americană împotriva metropolii engleze; Mordecai Sheftall, comisar general al miliției din Georgia, este luat prizonier în bătălia de la Savannah; în 1790, Washington răspunde unei scrisori de felicitări primite de la evreii din Philadelphia, New York, Charleston și Richmond; în 1817, grupuri de evrei se stabilesc în Cincinnati; în 1838, Rebecca Gratz fondează o școală evreiască la Philadelphia; în 1834, este fondată organizația „Bnai Brith”; în 1845, Isaac Leeser traduce Pentateuchul din ebraică în engleză și-l publică; în 1859, este format Comitetul delegaților evreilor americani, prima organizație națională a congregațiilor evreiești; în 1860, Morris Jacob Raphall devine

primul evreu care deschide o sesiune a Camerei Reprezentanților cu o rugăciune; în 1862, Jacob Frankel este numit primul rabin din armata Statelor Unite; în 1867, Colegiul Maimonide, prima școală rabinică din America, este fondat la Philadelphia; în 1871, apare primul ziar în idish și ebraică; în 1875, Isaac Mayer Wise fondează Hebrew Union College, în Cincinnati; în 1882, sunt reprezentate la New York primele spectacole de teatru în idish; în 1886, tot la New York, se deschide Seminarul Teologic Evreiesc; în 1891, baronul de Hirsch și Asociația coloniștilor evreiești inițiază constituirea comunităților agricole evreiești din America de Nord și de Sud; în 1893, la ființă, la Chicago, Consiliul Național al Femelor Evreice; din 1897, apare la New York ziarul „Jewish Daily Forward”; în 1903, Oscar S. Aus este numit secretar la Departamentul Municipal și al Comerțului, fiind primul evreu membru al guvernului Statelor Unite; în 1906, este înființat Comitetul Americane-Evreiesc, menit să apere drepturile evreilor pe plan internațional; în 1907, fizicianul Albert A. Michelson este primul evreu american distins cu Premiul Nobel; în 1912, Henrietta Szold întemeiază „Hadassah”, organizație sionistă a femeilor; în 1914, este înființat „Joint”-ul; în 1916, Louis Dembitz Brandeis este primul evreu numit la Curtea Supremă a Statelor Unite; în 1918, se constituie Congresul Mondial Evreiesc; în 1925, Edna Ferber este primul autor evreu care câștigă Premiul Pulitzer pentru proză de ficțiune; în 1927, frații Warner produc filmul „Cântărețul de jazz”, primul film sonor; în 1933, Albert Einstein părăsește Germania nazistă pentru a se stabili în Statele Unite; în 1942, rabinul Stephen S. Wise publică Raportul Riegner referitor la uciderea

BENJAMIN DIAMANT

Păstrarea identității

Leo Trepp*, emigrant din Germania în 1933, trăind acum în S.U.A., descrie în cartea sa, în mod detaliat și fundamental, „profilul unei comunități” cum nu mai există pe lume — aceea a evreilor americani.

Trebuie să cunoști viața evreiască americană pentru a înțelege ce însemnătate au acolo valorile social-etice și cum, de la sine înțeles, evreii sunt integrați în societatea americană. În mod reprezentativ pentru comunitățile evreiești din toată lumea, evreii din două cazuri au constituit de sine și cu poate fi promovată, dezvoltată și organizată o viață comunitară.

Leo Trepp își începe cartea cu evoluția istorică după editul din 1492 dat în Spania și călătoria făcută în același an de Columb, ca și după descoperirea de către el a Americii. Când, în 1764, din New Amsterdam s-a încheiat ceea ce e azi metropola New York, fundamental fusese pus și pentru o mare comunitate evreiască. În 1773, au fost aduse primele surliuri sfinte (Toră) la New York. Evreii au fost foarte repede recunoscuți ca patrioți, în

ARTĂ

ce unește popoarele

Orchestra Filarmonică Israeliană (O.F.I.) a fost întemeiată în 1936, de către virtuozul violonist Bronislaw Huberman și alcătuită, de la bun început, din soliști de marcă, veniți în perioada național-socialismului spre Palestina. Concertul inaugural susținut de „Palestine Orchestra” a avut loc la 26 decembrie 1936, sub conducerea legendarului dirijor Arturo Toscanini. În anul 1948, orchestra a primit denumirea pe care o poartă și astăzi. O.F.I. se numără în zilele noastre, printre cele mai bune zece orchestre din lume și constituie cel mai important ambasad cultural al Israelului. Renumiți soliști și dirijori au colaborat în decursul anilor cu O.F.I.: printre ei, Leonard Bernstein, Daniel Barenboim, Arthur Rosin, Yitzhak Perlman, Isaac Stern, Pinchas Zuckerman, Anne-Sophie Mutter, Pablo Casals și Jacqueline du Pré. Din 1963, O.F.I. se afirmă sub bagheta maestrului Zubin Mehta, care, în 1987, a fost numit director muzical pe viață.

Seara Cercului de prieteni austrieci ai O.F.I. planuită inițial doar ca o manifestare de beneficiu, s-a constituit, în cele din urmă, într-o delectare artistică de o semnificație deosebită, în spiritul prieteniei între popoare.

Colaborarea lui Alberto Cupido, remarcabil tenor, cu evarțetul O.F.I., precum și eadul oferit de Pakul Schwarzenberg au intrucatipat o relație amicală specifică între Italia, Israel și Austria. S-a discutat și problema adăncirii conștientizării solistului italian cu O.F.I., la pupitul dirijoral al acestuia fiind Zubin Mehta.

Freneziele găvii aie ospetilor invitați la acest concert, printre care s-au numărat artiști de seamă și personalități din viața publică au dovedit că seara, minunat organizată de Opernhall-Lady, prin Lotte Töbisch și Nara Frankl, a reunit un succes deplin.

Pe lângă calitatea artistică a manifestării, în albețiunea fostului ministru al Statului Israel, dr. Josef Burg, a fost subliniat, în mod elocvent, importanța politică a acestei serii.

MARIA STIEFI-CZERMAK

* Leo Trepp, „Die amerikanischen Juden”. Profil einer Gemeinschaft, Stuttgart.

JUSTIȚIE

Au trecut peste 50 de ani de când Gestapoul a lichidat organizația „Adass Jisroel”, a Comunității Evreilor din Berlin, confiscând proprietățile comunității (sinagoga, centrul comunitar, cimitirul). De-a lungul anilor ce au urmat după război, firava comunitate evreiască din Berlinul de est nu a reușit să-și recapete proprietățile, dat fiind că regimul din fosta R.D.G. a susținut că nu este responsabil de ceea ce s-a întâmplat în timpul celui de-al treilea Reich nazist. În urma schimbărilor petrecute și în fața protestelor diferitelor grupuri evreiești europene (Centrul Wiesenthal și altele), conducătorul organizației „Adass Jisroel” a primit declarația de restituire a drepturilor de proprietate ale comunității.

Vechi naziști se implică și acum în comerțul cu arme

SISTEME DE RACHETE PENTRU ORIENTUL APROPIAT

Romanele cu cel mai mare suspens tot le mai scrie realitatea însăși. În romanul polițist „Akte Odessa”, al lui Frederick Forsyth, vânzătoarea întreprinsă de un tânăr pentru găsirea ucigașului tatălui său este o poveste născocită absolut liber. Dar substratul thriller-ului este autentic și se bazează pe informații culese de autor de la Simon Wiesenthal.

Potrivit acestuia, ucigașul căutat și alți vechi naziști au întemeiat o organizație internațională a „SS-istilor”, „Odessa” (Organisation der ehemaligen SS - Angehörigen) și, la începutul anilor '60, au adunat mai multe sute de oameni de știință care să-l sprijine pe Nasser în construirea de arme distructive împotriva Israelului. În timp ce probleme ca propulsarea rachetelor, procurarea de cobalt radioactiv și de bacterii de ciumă pentru capetele explozive ale rachetelor fuseseră deja rezolvate, s-au mai făcut cercetări febrile la sistemul de comandă și la cel electronic. Aceste operațiuni hotărâtoare au fost realizate la firma germană a unui nazist inveterat.

Cine s-ar fi gândit că, după 30 de ani, dușmanii Israelului se vor ocupa de probleme similare și vor pași pe aceleași căi de rezolvare a lor? „Jur pe Dumnezeu meu că focul nostru va mistui jumătate din Israel”, amenința Saddam Hussein în primăvara anului 1990.

Gaz toxic în cantitate suficientă produsese deja uzinele de la Samarra și Falludja și, prin modernizarea rachetelor Scud-B, ar fi putut, în sfârșit, să-ți nă sub tensiune Tel-Aviv-ul și Ierusalimul. Dar, din nou, sistemul de comandă și mecanismul de desprindere a rachetei au fost acelea care au provocat constructorilor multă bătaie de cap. Prin folosirea capetelor explozive încărcate cu substanțe chimice, s-au modificat proprietățile de zbor ale rachetei. În afară de aceasta, proiectul nu trebuia să explodeze la lansare, deoarece jetul gazos care s-ar emana ar fi „înghițit” de craterul de explozie. Pentru a elibera încărcătura mortală la câțiva metri distanță de pământ, era nevoie de focușe care să acționeze precis, la secundă.

Saddam Hussein credea că soluția a acestei probleme se află în cele mai bune mâini. Întreprinzătorul bavarez Anton Eyerle promisesse să confecționeze, în uzinele sale „Rhein Bayern Fahrzeugbau” și „Rhein Bayern avionice Dittel”, atât capete explozive încărcate cu sub-

stanțe chimice, cât și focușe de precizie pentru acestea.

Ideologic, încrederea irakienilor în Eyerle era complet justificată. Producătorul avionului de vânătoare folosit în timpul celui de-al doilea război mondial, reconfirmase ideile sale politice și, după 1945, devenise membru activ al partidului N.P.D. și prezentase bucurii clienților săi cunvânturi ale lui Hitler, printr-un post de radio popular. Cu timpul, s-a creat în plus baza de încredere generată de afaceri. De la începutul primului război din Golf, întreprinderea lui Eyerle a înarmat Irakul cu mijloace de transport speciale, odată cu 170 de transportoare Mercedes-Benz, prevăzute cu compresor-demaror pentru avioane de luptă. În 1982, s-a ajuns — în colaborare cu laboratorul de substanțe toxice Karl Kolb GmbH, din Hessen — la livrarea către Irak a opt „laboratoare toxicologice”. După epina criticilor, era o premisă suficientă pentru ducerea războiului chimic-bacteriologic.

Și la capetele explozive ale rachetelor Scud-B operațiile necesare au fost executate de firma lui Eyerle. Între sase și zece modele au fost confecționate până în toamna anului 1990 și au fost supuse unor teste de presiune, în timp ce părți izolate, importante pentru dispozitivele de aprindere, ajunseseră în posesia statului care făcuse comanda. Se plănuise ca rachetele perfecționate cu ajutorul lui Eyerle să fie lansate de pe rampe mobile, amplasate pe camioane. La izbucnirea unui nou război nu s-a mai ajuns. Datorită embargoului instituit de O.N.U., relațiile de afaceri ale lui Eyerle cu Irakul au fost grav afectate.

Anton Eyerle și cei doi manageri ai firmelor sale se află, din februarie 1992, în închisoare. Actualmente, procuratura din Augsburg i-a dat în judecată pentru încălcarea legii privind relațiile economice externe și a legii privind controlul armelor de război. Procesul va începe curând.

JÜRGEN ELSASSER

DECESE

În cimitirele comunităților evreiești din țară, a fost înhumat, în trim. 1—1993, următorii:

ARAD. Fisch Benjamin (71 de ani); Politz Olga (85); Szecsi Clara (91); Quitt Edit (80); Visental Leo (83); Woliner Gheorghe (47). BAIA MARE. Fogel Elena (69); BOTOSANI. Mann Iosif (83); BRĂSOV. Greif Carol (70); Weiss Clara (86). BRĂILA. Goldenberg Avram (69). BACĂU. Bencsel Estera (57); Rubingher Ghidale (74); Schönwetter Adriana (35). CRAIOVA. Schwartz Teodor (83). CLUJ-NAPOCA. Adler Tiberiu (81); Frenkel Magdalena (80); Jakab Erzsébet (80); Kaim Sarolta (84); Mandel Magdalena (80); Mozes Cornelia (85); Neumann Tiberiu-Nicolae (din Hunedoara) (81). DEVA. Kain Paul (79). DIPOBETA TURNU-SEVERIN. Smilovici Isac (Puiu) (69). DOROHOI. Ciubotaru Avram (95); Lipovici Liba (73). GALAȚI. Brumer Marieta (82); Sulimovici Menel (81); Simchas Maier (78). IASI. Cohn Seindla (82); Croitoru Sofia (86); Cogan Jacob (63); Filvahr Maria (90); Glasberg Itie (83); Haimovici Adolf (87); Heinsch Jacob (78); Meer Malca (77); Segal Leon (77); Taites Saul (67); Zaidor Moise (90). ORADEA. Dratler Ilana (84); Iozsef Eugen (85); Handel Sander (87); Ritter Anton (81); Roth Reghina (92). PIATRA-NEAMT. Veinrauch Deora (94); Veinberg Debora (84); Zeilichef Itzia (96). PLOIEȘTI. Grün Speranța (83). RĂDĂUȚI. Rudich Ruja (86). SECEAUA. Leibum Mendel (inhumat la Focșani) (74). TIMIȘOARA. Adanya Samuel (76); Balasz Alice (92); Bergida Magdalena (83); Feuerstein Elvira (87); Fischmann Mendel (80); Farkas Magdalena (88); Gottlieb Sara (83); Rapaport Eugen (86); Stein Martin (79); Wolf Adalbert (92). TG-MURES. Fodor Ilona (92); Kupfer Imre (72). VATRA DORNEL. Ioseper Mina (81).

În perioada 1—30 aprilie 1993, în cimitirele Comunității Evreilor din București au fost înhumat următorii:

Weiss Ghidale (80 de ani), Bdul Schitu Măgureanu; Blanc Dreinda (90), str. Lunca Florilor nr. 42; Herescu Emil (87),

str. Elev Popovici nr. 6; Miles Suzi (87), str. Pecineaga nr. 97; Serbu Solo (64), Drumul Murgului nr. 4; Schieber Saly (86), Șos. Mihai Bravu nr. 123—135; Lahmanovici Siva (85), str. Popa Tatu nr. 19; Weiner Moise (57), str. Theodor Pallady nr. 3; Candeli Zenaida (80), str. Sf. Ștefan nr. 6; Enescu Julieta (86), str. 13 Decembrie nr. 25; Cearnas Mircea (66), str. Iulius Fuik nr. 9; Ștefănescu Olga (92), str. Tepeș Vodă nr. 3; Weissbrodt Trice (80), Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Rubinstein Fima (77), Piața Amzei nr. 15; Strassman Rahil (92), Bdul Camil Ressu nr. 37; Som Idel (66), str. Lirei nr. 2; Câmpăneanu Maier Alex. (70), Șos. Alexandriei nr. 8; Kardoș Stefan (34), str. I.C. Broșteanu nr. 89; Berceanu Marcel (83), str. C.A. Rosetti nr. 45; Pollack George (75), str. Fundației nr. 4; Vișan Iosif (91), Bdul Magheru nr. 20.

La 25 mai 1993, se împlinesc opt ani de la decesul sumpet mele soții NEGREA REGHINA.

Comemorarea la 30 mai, orele 11, la Cimitirul Giurgului.

I-am iubit cât au trăit, ne lipsesc, îi regretăm pe dragii noștri: HANA, ANUTA, LEIZER, MARCEL, LAZAR, MATILDA, BAZIL ROȘU, SANDU TEODORU. Familia.

Vie durere, dor, la șase ani (3 Sivan) de la tragica despărțire de iubitul nostru, profesor SAMUEL SCHWARTZ — Botosani.

Va trăi veșnic în inimile noastre. Pios omagiu. Soția, fanția, prietenii.

Cu durere, amintim că au trecut cinci ani de dor și tristețe de când dragul, bunul, înțeleptul nostru soț, tată, bunic SIMON LAZAR nu mai e tot. Mina și copiii.

Miercuri 5 mai 1993, ora 8 dim., la Templul Coral și la Cimitirul Giurgului, s-au comemorat 10 ani de la stingerea luminoasei făcții IDA FLUTURE SCHULLER — Rădăuți.

Veșnică amintire. Costel.

CONȚOPISTELE MORTII DE LA AUSCHWITZ*

Ucigașii naziști țineau contabilitate. Excesiv de precis și meticulos de ordonat (deutsche Gründlichkeit), întocmeau fișiere, alcătuiau acte de deces, compuneau anunțuri mortuare. Moartea deținuților de la Auschwitz o înregistrau din punct de vedere administrativ, ca un deces obișnuit, deși de moarte naturală nu murea mai nimeni în legătură de exterminare.

La începuturile „activității” de la Auschwitz, SS-iștii au transferat munca de birou curentă în așa-zisa „secție politică”. Această secție înregistra, de pildă, noile transporturi, păstra documentele deținuților și registrele, efectua interogatori, îi urmărea pe deținuții care evadeau, îi spiona pe „locatarii” lagărilor, ținea în evidență decesele, administra crematoriile, aplica noilor deținuți semnele distinctive.

Când numărul deținuților a crescut o rapidă creștere, iar acela al deceselor „a sporit” peste măsură, SS-ul n-a mai putut pridiți cu ținerea evidenței și, în consecință, a creat o „secție politică” de comandă, un oficiu al stării civile și îi silea pe deținuții să-și stea la dispoziție, ca furieri — „funcționari” la înregistrarea morților. La început, au luat numai bărbai, dar, din primăvara anului 1942, au luat și femei, exclusiv evreice. Una dintre acestea, Lore Weinberg (căsătorită Shelley), născută la Lübeck-Westfalen, care a avut norocul să supraviețuiască și a emigrat, în 1956, în S.U.A., s-a străduit și a reușit să găsească pe unele dintre camaradele ei de lagăr și să le determine și relateze câte ceva despre suferințele lor. Dintre cele care au supraviețuit, aproape douăzeci au fost convinse de Lore Shelley să depună mărturie. Femeile acestora au găsit în ele puterea de a formula în cuvinte ceea ce era inexplicabil. Alte supraviețuitoare n-au fost în stare să asigure pe hârtie ceva din cele îndurate și au tăcut.

„Conțopistele morții” întocmeau, printre altele, certificate de deces. Drept cauză a morții erau nevoite, la porunca ucigașilor naziști, să treacă boli pe care victimele nici nu le avuseseră vreodată. SS-ul se preocupa să salveze aparențele, să inducă în eroare rudele, să tăinuască genocidul.

Nu arareori, aceste „furieri-conțopiste ale morții” aflau, din listele care li se audeau, despre moartea, „din cauză” unor „boli fantomă”, a membrilor lor de

familie. De la mamă, tată, surori, frați, soț nu mai rămânea decât o fișă sau un anunț mortuar. Nici un cuvânt de durere, nici un semn de doliu nu le erau îngăduite femeilor. Despre semenii lor supuși unui tratament „special” trebuiau să păstreze tăcerea, le era strict interzis să-și plângă morții. Femeile erau mereu prevenite că ele, ca deținătoare ale secretului, nu au voie să supraviețuiască lagărului. Tot timpul, călăii le le aminteau că ele sunt niște „moarte în concediu” și că, într-o bună zi, vor trebui să treacă „prin cuptor”.

Cele ce au scăpat totuși, ca prin miracol, din infern, relatează cu durere despre viața lor la Auschwitz. Adesea se observă din relatările lor că pentru supraviețuirea, chiar și după zece de ani de la eliberare, cele îndurate sunt aproape imposibil de exorimat. Ele își găsesc un refugiu în descrierea vieții petrecute alături de copii și nepoții lor de azi.

Traducătorului cărții, avută în 1986 în S.U.A., i s-ar fi cerut mai multă independență în prezentarea faptelor. În repetate cazuri, ar fi fost necesare corecturi, unele date ar fi putut fi completate, corespunzător stadiului actual al cercetării și evitată transcrierea greșită a unor nume.

În orice caz, trebuie să ne mulțumim și cu atât cât putem afla din paginile acestei interesante lucrări documentare. Întrucât cunoașterea noastră nu este niciodată îndestulătoare pentru a ne putea apropia și a înțelege cele petrecute la Auschwitz, fiecare carte, fiecare mărturie poate completa cu toții ceea ce se știe până acum.

* Lore Shelley, „Schreiberinnen des Todes”, Verlag Bielefeld 1992.

WERNER RENZ

Traducere și adaptare de CLARA MARCOVICI

SKINHEADS NEONAZIȘTI ÎN UNGARIA

La sfârșitul lunii ianuarie 1993, într-o piață din Budapesta, o bandă de „skinheads” a atacat mai mulți tineri, pe care i-a considerat evrei. Huliganii au fost arestați; la o percheziție omnicilă, poliția a găsit steaguri cu zvastică, material nazist de propagandă, cuțite și spray cu gaz.

Mai brutal a simțit o evreică de 17 ani teroarea neonazistilor. La 27 ianuarie, ea a fost înjunghiată în fața casei proprii. Făptașul, purtând o banderolă cu zvastică, și-a atacat victima strigând: „Răfuială!”. El nu a putut fi prins.

De când, în urmă cu trei ani, fata a spus la școală că este evreică, ea a primit în repetate rânduri scrisori de amenințare și cu expresii antisemite. Victima atentatului a fost înscrisă de comunitatea evreiască într-o școală evreiască.

Puțină vreme înaintea acestui incident, ministrul de externe al Ungariei, dr. Géza Jeszensky, membru al partidului de guvernământ, a vizitat Israelul, prilej cu care a minimalizat importanța ideologului antisemit Istvan Csurka, membru în prezidiul aceluiași partid și a bagatelizat antisemitismul politic din Ungaria.

Cât preț se poate pune pe declarațiile unor politicieni atunci când se leapădă formal de un antisemitism care, totuși, există?

(Din „Gemeinde”, nr. 421/1993)

Cu adâncă durere, copiii Leonid și Lidia, nora și ginerele, nepoții și strănepotele, surorile — Mina (Germania), Ida și Polly (Israel), împreună cu familiile, cumnata cu familia — anunță moartea, după o grea suferință, a dragii lor RABIL (Roza) STRASUN, la 20 aprilie 1993.

Minciuni naziste vehiculate ca diversivune

Comunitatea evreiască din Lituania a protestat, nu de mult, împotriva articolelor antisemite dintr-un ziar de publicitate. Într-o declarație a comunității evreiești, se spune că, în reportaje ale televiziunii, precum și în articole din săptămânalul „Literatura ir Menas”, ca și în alte publicații, elemente antisemite au susținut că evreimea este ea însăși vinovată pentru genocidul săvârșit împotriva evreilor în timpul perioadei naziste în Lituania.

Președintele comunității evreiești din Lituania, Grigori Kanovic, a declarat că, în timpul perioadei naziste, au fost uciși 94% din totalul de 240.000 de evrei ce trăiau în această țară. Acest Holocaust a fost săvârșit de colaboratorii naziști locali. Pentru a se spala de această „pată rușinoasă”, anumiți itenționează minciuni naziste, identificându-i pe evrei cu comuniștii ruși.

Actualul val antisemit este o confirmare a concluziilor formulate de Centrul Wiesenthal, asupra faptului că numeroși lituanieni acuzați de crime împotriva evreilor au fost reabilitați. Faptul că printre ei se află și persoane care au comis crime împotriva umanității a fost între timp confirmat în mod oficial. Pentru cercetarea acestor fapte, a fost creată o comisie de către parlamentele Israelului și Lituaniei, împreună cu un grup de polonezi.

Populația evreiască a orașelor și satelor din Transilvania

(1688-1920)

Corecțiile efectuate în ultimii ani au oferit noi date cu privire la repartizarea populației evreiești din Transilvania în mediul urban și rural. La începutul perioadei studiate, numărul evreilor de pe teritoriul amintit era redus. Acest fenomen are la bază cauze economice și politice care nu le îngăduiau să găsească posibilități de viață în structurile locale admise.

În jurul anului 1700, repartizarea populației mozaice prezenta variații zonale.

În principatul Transilvania, există legal, în anul 1698, o singură comunitate, cea de la Alba Iulia, fapt care, de altfel, se menține pînă în perioada Revoluției de la 1848/49. La data respectivă, în vechea capitală a principatului au fost înregistrați 15 capi de familie. Avînd în vedere structura și numărul familiilor evreiești, putem conta pe aproximativ 70—80 de oameni. În afară de Alba Iulia, constituirea unor comunități stabile pe teritoriu rămîne nesigură. Abia după consolidarea situației politice, mai ales după 1711, avem date despre unele mici grupuri evreiești rurale la Beclean (jud. Bistrița-Năsăud), Iclod (jud. Cluj) și altele.¹

Sporadic, apar evrei și în alte localități, ca, de exemplu, György Farkas, a-rendas la Hunedoara². Orașele principale rămîn în general închise evreilor, ca și aproape toate scaunele secuiești și pămîntul crăiesc.

Creșterea populației evreiești, prin imigrare și spor natural mai înalt, face ca, în anul 1735, numărul contribuabililor să se ridice la 110, la care se adauga rabini, învățători și juzii scutiți de fiscalitate, cu toții însumînd aproximativ 600—660 de oameni. Repartizarea pe medii a contribuabililor ne dovedește că doar 28,18% dintre ei intră în componența restrînsă din Alba Iulia, iar ceilalți sălășluiau în mediul rural³.

La începutul secolului al XVII-lea, sînt semnalate puțini evrei în Maramureș, în general în mediul rural, la Ruscova (1708), Sindrești (1717), Biserica Albă (1724), Cuhea (1728). În 1712, se vorbește despre evrei stabiliți pe domenii nobiliare⁴. În anii 1735—1738, în tot Maramureșul se constată 200 de evrei.

În Crișana, fenomenul încă reprezintă diferențieri. În anul 1735, în comitatul Ugocea sînt semnalate 115 persoane, în general la sate, dintre care aproximativ jumătate locuiau în satele situate la sud de Tisa. În comitatul Sătmăruleu, dintre cei 100 de evrei, cea mai mare parte locuiau la Carei, pe domeniul Károlyi. În orașul liber regesc Satu Mare, erau tolerați 17 israeliți, pentru ca ulterior să dispară și aceștia⁵.

În schimb, în Bihor și Arad, este specifică populația urbană. În comitatul Arad, dintre cei 97 de mozaici, 77 (79,38%) se stabiliseră în orașul Arad și doar 20,61% domiciliu în două localități rurale. În Bihor, majoritatea celor 82 de evrei înregistrați, anume 71 (86,58%) trăiau în suburbiile Oradei⁶.

În ceea ce privește Banatul, aflăm că, în anul 1716, după capitularea garnizoanei otomane din Timișoara rămăseseră pe loc 144 de evrei sefarzi. Ulterior, numărul lor a crescut, pînă în 1739, la 220, iar numărul celor răspinși în provincie a fost multă vreme neînsemnat⁷.

În deceniile următoare, populația evreiască a Transilvaniei cunoaște o creștere substanțială: Expulzarea evreilor din Viena, absurdă lege din Moravia care „acorda” dreptul la căsătorie doar unui singur fiu din familiile mozaice, migrația din marele rezervor de evrei din Galizia, cotoplită de Habsburgi în 1772, au îndreptat noi grupuri de imigranți spre est, menținîndu-se în sînul lor o natalitate foarte înaltă.

Recensămîntul „iosefin” înregistrează, în Marele Principat al Transilvaniei, o populație evreiască de 2 092 de suflete (1785—1787). Condițiile social-politice ne schimbate fac ca excedentul uman israelit să se așeze cu precădere în mediul rural. Potrivit datelor amintite, doar 135 de persoane aveau domiciliul în mediul urban (Alba Iulia — 150, Cluj — 2, Făgăraș — 3), totalizînd 7,40%, iar populația evreiască rurală număra 1 927 de suflete, deci 92,60%. Din situația pe unități teritorial-administrative reiese așezarea cu precădere a evreilor în comitatele nordice, Solnoc-Interior și de Mijloc, cu 1 275 de locuitori (60,94%), ele fiind, cu prelungirea comitatului Maramureș și Ugocea, caracterizate prin a avea imigrația cea mai intensă⁸. Mai puțin numeroși, au fost evreii rurali în părțile Turzii, comitatul Dăbica și ținutul Bistrița (28 loc.), comitatul Cojocna (2 loc.), cu un

total de 343 de suflete, iar comitatul Tîrnava cu 228 de persoane⁹.

În ceea ce privește zona vestică și nordică a Transilvaniei, stabilirea exactă a populației urbane și a celei rurale este îngreunată și prin faptul că existau pe atunci criterii destul de relative de stabilire în cele două medii.

În ceea ce privește comitatul Ugocea, nu dispunem de date, deși situația trebuie să fi fost similară cu cea din Maramureș. De aceea, considerăm mai revelatoare descrierea populației evreiești din plășile de Sus, Signet și Cosău, în care au fost constatate, în 1793, în total 1 647 de persoane. Din datele existente mai reiese că în ținutul Siget locuiau 149 de israeliți (9,04%), iar ceilalți 1 498 (90,95%) într-un număr de 40 de localități categoric rurale. Dintre cele mai mari comunități, amintim: Săpînța (113 loc.), Crăciunești (108 loc.), Iapa (74 loc.) etc.¹⁰. În Sătmăr, populația s-a cifrat, în 1785, la 2 569, în timp ce în orașul Satu Mare a scăzut la 4. Doar la Carei trăiau mulți evrei.

În Bihor, grosul populației evreiești se stabilise în mediul rural. În Oradea (Cetate și Velente), au fost înregistrate, ca evrei, 453 de persoane.

La Arad, evreii din cele două medii erau aproape la paritate. Din 352 locuitori mozaici, 152 aveau locuința în reședința comitatului (43,18%).

În perioada 1740—1785, evreimea depășește serios limitele orașului Timișoara. Recensămîntul iosefin constată în capitală 386 de evrei, în timp ce în localitățile comitatului erau 118. Apar primele familii și în comitatele Caraș și Torontal¹¹.

În deceniile următoare, continuă tendințele sus-arătate, rezultatele lor oglîndindu-se în actele demografice contemporane. În primul rînd, asistăm la un spor masiv al populației evreiești, determinat de o natalitate înaltă, mai ales în nord-vestul Transilvaniei, iar în perioada 1785—1830 — și de o imigrație legală și ilegală, ulterior puternic frînată de autorități. În același timp, se conturează și mai pregnant o concentrare masivă a populației evreiești în nord-vestul Transilvaniei, cifrîndu-se, în Crișana, Banat și Maramureș, la 61 767, din care 41 147 (66,61%) în zona amintită. În același timp, interpretarea mai liberală a legilor anacronice din Marele Principat face ca numărul evreilor să crească de la 2 092 (1785) la 15 657 (1850), deci un spor de 774,05%. Apar comunități israelite în anumite orașe, ca Tîrgu-Mureș, Brașov, Cluj și Dej. Marea majoritate însă — și de această dată — se stabilește cu precădere în localități mici¹².

În ceea ce privește Maramureșul, Crișana și Banatul, dispunem de date precise privind repartitia evreilor în cele două medii din anul 1820. Din aceasta reies următoarele proporții:

locuitori ai orașelor — 8,86%; în ținuturi cu peste 2 000 loc. — 27,26%; în ținuturi cu sub 2 000 loc. — 3,84%; în sate cu peste 2 000 loc. — 7,57%; în sate cu sub 2 000 loc. — 52,45%.

Din statistica amintită reiese că cel puțin 60,02% dintre mozaicii locuiau în lumea satelor, fără să subliniem caracterul prioritar rural al ținuturilor, care adesea au obținut privilegiul respectiv doar prin traficul de influență al domeniilor respective¹³. Aici e cazul să amintim de faptul că, în epocă, pe teritoriul Transilvaniei au luat ființă trei comune rurale evreiești: Simand (jud. Arad), Jidovița (seacnul Bistriței) și Subceate (pe teritoriul actual al Oradei).

În perioada imediat premergătoare, dar mai ales după Revoluția de la 1848/1849, dezvoltarea economică de tip capitalist a Transilvaniei produce schimbări structurale și în viața evreilor. Creșterea născutului de meseriași, apariția unei imensități a muncii numeroase și antrenarea evreilor în comerțul modern au favorizat migrația lor spre marile centre economice în plină dezvoltare. Abolirea treptată a restricțiilor privind domicilierea evreilor, dar mai ales emanciparea lor în 1867 au ridicat stăvile încă existente. Așa se explică faptul că, spre exemplu, între 1838/39 și 1881, populația

evreiască din Oradea a crescut de la 817 la 8 186, la Cluj de la 120 la 1 603 și la Tîrgu Mureș, de la 33 la 773. La Satu Mare, numai între 1850—1881, a intervenit un spor de la 62 la 1 357.

Recensămîntul din anul 1881 a constatat, în cele 15 comitate ardelenne și 10 din vestul Transilvaniei, precum și în cele șase orașe libere regești, un număr de 121 725 de israeliți. Potrivit legii administrative din 1875, erau considerate localități urbane cele șase orașe libere regești cu un efectiv de 21 923 de mozaici (18%), precum și 34 orașe cu consiliul organizat, în care au fost înregistrate 8 772 de persoane (7,20%), deci în total 30 695 de persoane (25,21%), din populația respectivă¹⁴.

Tendințele demografice s-au intensificat, mai cu seamă, prin concentrarea evreilor în mediul urban și în mediul rural în localitățile mai mari. Rezultatele acestor desfășurări pot fi cunoscute din cifrele recensămîntului efectuat pe baza dispoziției Consiliului Dirigent (1920), care a stabilit, pe teritoriul Transilvaniei, în total 181 340 de evrei. Recensămîntul amintit a constatat, în localitățile declarate „orașe” (în număr de 39), 91 587 de locuitori evrei, deci 50,50% din total, aproape dublu față de anul 1881¹⁵.

Analizînd situația în cele 22 județe ale Transilvaniei, constatăm că în 12 județe majoritatea populației evreiești era urbană. Coeficienții ei mai mari s-au putut evidenția în județul Sibiu (97,16% dintre evrei locuiau în oraș), Brașov (96,47%), Timiș-Torontal (83,68%), Făgăraș (81,60%), Cojocna (74,58%), Arad (67,96%). Concentrările urbane majore au fost Oradea (17 880 loc.), Sigetul Marmăției (11 026 loc.), Cluj (10 663 loc.), Satu Mare (8 959 loc.) și Timișoara (9 296 loc.).

În același timp, într-un număr de zece județe evreimea trăia cu precădere în mediul rural. Cei mai mari coeficienți în acest sens aflăm în județele Odorhei (83,95%), Sălaj (75,82%), Ciuc (75,38%), Bistrița-Năsăud (70,56%), Maramureș (70,08%) și Solnoc-Dăbica (65,24%). Mase rurale evreiești numerice însemnate trăiau în zonele intens locuite, începînd cu secolul al XVII-lea. Astfel, în Maramureș au fost găsite de recenzori 25 832 de evrei care, în cea mai mare parte, se ocupau cu agricultura. Numărul țăranilor însă nu era neglijabil nici în Sătmăr și Solnoc-Dăbica. În esență, comparînd toate datele care ne stau la îndemînă, putem constata că, în anul 1920, un număr de 109 594 de evrei (60,40%) se concentrau în cinci județe din nord-vestul Transilvaniei, în frunte cu județul Maramureș (36 858 loc.), Bihor (29 002 loc.) și Sătmăr (22 644 loc.).

Datele de mai sus evidențiază faptul că evreii din Transilvania au conviețuit timp de secole, cu populația românească, precum și cu naționalitățile conlocuitorilor, maghiari, germani, sirbi, ucrainieni și altele, contribuînd la progresul general.

EUGEN GLÜCK

¹ Monumenta Hungarica Judaica, vol. 5, doc. 808, 809, 816, 839, 870.

² Izvoare și mărturii referitoare la evreii din România, vol. II/1, doc. 10. (în cont. IMER)

³ Orszagos Szechenyi Könyvtar (Biblioteca Națională Szechenyi), Budapesta, Secția manuscrise, fol. lat. 307.

⁴ IMER, doc. 4, 18, 42, 64, 81, 31.

⁵ Ember Gyöző, Magyarországi Orszagos Zsidó ősszeírás a XVIII. század első felében, Monumenta Hungarica Judaica, vol. 6, passim.

⁶ IMER, 2/1, doc. 92.

⁷ Ibidem, 2/2, Addenda, nr. 21.

⁸ Ibidem, doc. 190, 191, 273, 274, 213.

⁹ Centralizatorul recensămîntului din 1850. A fost văzut de noi la Arhiva Institutului Statistic din Budapesta (microfilm).

¹⁰ Ibidem.

¹¹ A Magyar korona orszaaiban az 1881 év eleji végrehajtott népszámlálás eredmények nemaly hasznos hazi allatok kimutatásával együtt, Budapest, 1882, passim.

¹² C. Martinovici-N. Istrati, Dicționarul Transilvaniei, Banatului și celorlalte ținuturi alipite, Cluj, 1921. Jakabffy Elemér, Erdelyi statisztikája, Lugoj, 1923.

¹³ NOTĂ. Intrucât uneie articole au fost date la tipar anterior Hotărârii Academiei cu privire la normele ortografice, cerem scuze cititorilor pentru faptul că, din motive tehnice, nu am putut face îndreptările necesare. Red.

SCRISORI de la cititori

Stimată Redacție,

Subsemnatul Emil Tănăsou, domiciliat în municipiul Tg. Mureș, str. Baladei Nr. 9, îmi permit să vă fac cunoscută perspectiva unei acțiuni responsabile al cărei promotor este Asociația veteranilor de război din județul Mureș și anume:

Ridicarea în municipiul Tg. Mureș a unui monument (statuie) al lui Ion Antonescu. Sunt informat că în acest sens și-au dat consimțămîntul Ministerul Apărării Naționale, cît și autoritățile administrative locale.

Personal, consider că este o insultă la adresa democrației și a tuturor celor decedați sau vii, care au suferit de pe urma dictaturii antonesciene.

Vă rog să aduceți la cunoștință Eminentei sale Șef Rabin dr. Moses Rosen această inițiativă, rugându-l să intervină pentru stoparea acestei acțiuni irresponsabile.

În municipiul Târgu Mureș nu mai avem nevoie de confruntări interetnice și nici de agravarea surorii de spirit, care ar putea duce la evenimente nefavorabile pentru poporul român.

Tg. Mureș, la 22 aprilie 1993.

Cu stimă,
EMIL TĂNĂSOIU

EMINENȚĂ,

Mă numesc Maghiar Gheorghe, locuiesc în Brașov, str. Uranus nr. 9, sc. A, ap. 19, tel. 12 63 58. Sunt de profesie inginer mecanic, specialist în domeniul pirotehnic.

Bunicul meu, un țăran sărac dintr-un sat de pe valea Almașului, din jud. Sălaj, mi-a povestit de multe ori cum prin 1930 a reușit să supraviețuiască datorită omiei unei familii de evrei carcia în sat li se spunea feciorii lui Aron, familie care l-a ajutat să-și creezească cei patru copii.

În 1940, bunicul a încercat să-și arate iubirea față de această familie ascunzînd pe unul din feciorii lui Aron în codrul Gîrboului pentru a-l feri de cruzimile demențiale ale decasatorilor elemente fasciste. După câteva săptămîni, acest fecior al lui Aron s-a predat singur, intrucît nu mai stia nimic de membrii familiei sale. De atunci, bunicul n-a mai auzit nimic de el, dar s-a rugat tot timpul la Dumnezeu să-și fi ajutat să scape de teroarea la care a fost supus întregul popor evreiesc, iar pe mine, nepotul lui preferat, m-a învățat să stimez și să respect acest popor atît de încercat.

De-a lungul timpului, am avut și eu ocazia să mă conving de onestitatea acestui popor. Îmi aduc aminte cît de altruist era unul din colegii mei de facultate, Hirschhorn Petre, care, din păcate, am auzit că a murit în Israel, după ce a emigrat din Brașov, prin 1969.

Vă scriu această scrisoare (cu toate că nu sunt sigur că va ajunge la Dvs.) pentru că constat cu durere că acum se încearcă din nou o culpabilizare a evreilor de pretutindeni și mă simt dator să fac cunoscut compatrioților mei că au fost mulți evrei care i-au ajutat pe români. Dincolo de anumite interese politice meschine, vă mărturisesc cu sinceritate că sînt în România mulți, foarte mulți români care iubesc sincer poporul evreiesc și care doresc să se știe că în anumite împrejurări evreii i-au ajutat pe români și că mulți ne simțim jigniți că o parte din compatrioții noștri mai păstrează sentimente antisenite față de un popor atît de greu încercat de-a lungul istoriei sale multumindare.

Cu respect și consideratie,

Ing. MAGHIAR GHEORGHE

București, primăvara 1993

EMINENȚĂ,

Sunt om de cifre. Deși la școală eram premiant I, era un chin pentru mine să fac, la limba română, o compoziție liberă. Am îndrăznit această introducere pentru a-mi cere scuze că nu găsesc suficiente cuvinte frumoase pentru a-mi exprima recunoștința și mulțumirile pe care Vi le datoriez. Îi rog pe bunul Dumnezeu să Vă mențină aceeași luciditate și putere de muncă și la schimbarea prefixului la vîrsta D-voastră — adică 9.

Vă rog să primiți sentimentele mele de respect, considerație și recunoștință.

Vă rog să NU ne asanodăm! Împreună cu distinsa (și frumoasă) D-voastră soție, Vă urez har în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Încă o dată mulțumesc.

ESTERA SAMUELY

str. Stelea Spătaru nr. 17, scara A, ap. 6 București

Klara Ostfeld în România

Între 10 și 17 mai a.c., a avut loc vizita în România a dnei Klara Ostfeld, originară din Cernăuți, supraviețuitoare a iadului Transnistriei, iar în prezent, membră de frunte a obștii evreiești din Venezuela.

Prima zi a vizitei a cuprins — printre alte manifestări culturale ocazionale de prezență d-sale la București — o conferință de presă, la Ambasada Venezuelei.

Miercuri, 12 mai a.c., la Casa Americii Latine, a avut loc lansarea cărții d-sale, tradusă în română de dl Eздра Albasid și prefată de acad. Nicolae Cajal, vicepreședinte al Academiei Române.

La prezentarea cărții au participat: Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, dl Traian Chebelcu, consilier prezidențial, dl Adrian Dohotaru, secretar de stat în Ministerul Afacerilor Externe, Excelența Sa dl Gustavo Garaicochea, ambasadorul Venezuelei în România, Excelența Sa dl Ioan Leș, ambasadorul României în Venezuela, dl Flor Pomponiu, primar al sectorului I al Capitalei. Au luat parte intelectuali bucureșteni de prestigiu, evrei și neevrei, ziaristi, un numeros public.

După ce a mulțumit celor de față, ambasadorul Venezuelei la București a subliniat noile raporturi stabilite și pe linie culturală între țara sa și România democratică.

Dna Klara Ostfeld a exprimat gratitudinea d-sale față de dl ambasador al Venezuelei, care a organizat această festivitate, față de Eminența Sa, de oficialitățile de stat care au onorat-o cu prezența, precum și față de cei care au contribuit la apariția cărții în limba română. „Noi, cei care am fost în Transnistria, a spus d-sa, stim să prețuim România liberă de azi. Narațiunea despre Holocaust, ai cărui supraviețuitori suntem eu și familia mea, arată cum ura și fanatismul religios pot merge până la distrugerea propriilor noștri semeni. Cartea este istoria mea și a familiei mele, este atitudinea omului care, prin instinct vital, prin demnitate, reușește să depășească limitele unui destin aspru. În Venezuela, țară tolerantă, receptivă la valorile altor culturi, unde trăim azi, omul e apreciat după valoarea sa personală, fără deosebire de religie și apartenență etnică”, a subliniat dna Klara Ostfeld.

Relevând vechile D-Sale relații de prietenie cu familia Ostfeld, dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a menționat că evocarea Holocaustului nu este un prilej de ațărare a urii, ci, dimpotrivă, de stin-

gere a ei, de *memento* pentru ca armonia să domnească în lume. „Această carte a fost necesar să fie scrisă, a spus Eminența Sa, fiindcă Transnistria a existat. În Transnistria nu s-au întrerupt deportările, cum scria, din păcate, cineva într-o așa-zisă «Istorie universală a poporului evreu»; acolo s-a consumat deportarea». Evreii care i-au supraviețuit sunt martorii acestei tragedii a Holocaustului din România. După paralela trasată între destinul Annei Frank, din Olanda, și acela al Klarei Ostfeld, din România, Eminența Sa a arătat că prezența dnei Ostfeld azi, printre noi, trebuie să fie un îndemn pentru toți oamenii de bună credință, evrei și neevrei, deopotrivă, de a nu sta cu brațele încrucișate în fața proliferării mișcărilor xenofobe.

După ce a evidențiat meritele cuvântărilor antevorbitorilor d-sale, acad. Nicolae Cajal, prefăcutorul cărții a apreciat valoarea ei memorialistică și talentul autoarei, în care se împletesc simplitatea, sinceritatea, voința, luciditatea cu o demnitate remarcabilă.

Vizita dnei Klara Ostfeld s-a încheiat printr-o întâlnire la sediul Uniunii Scriitorilor din România, cu președintele de onoare al Uniunii, dl Ștefan Augustin Doinaș, cu alți scriitori, o recepție oferită de ambasadorul Venezuelei la București, în onoarea dnei Klara Ostfeld și o înregistrare, privind cartea și impresiile d-sale despre România de azi, la Televiziunea Română.

Vineri, 14 mai, după Kabbalat Șabat, dna Klara Ostfeld a participat la tradiționalul Oneg Șabat cu tineretul evreu din București, în prezența conducerii F.C.E. și C.E.B. A fost o caldă, frățească întâlnire, în spirit tradițional evreiesc, în cadrul căreia au avut bucuria de a cunoaște încă un aspect al personalității dnei Ostfeld. După comentariul biblic, al conducătorului acestui atractiv Oneg Șabat, vizitarea noastră ne-a delectat și d-sa cu un „Dvar Tora”, spus în numele soțului său.

Poporul Cărții nu se dezmințe.

Eminența Sa îl invită pe dl Paul Everac la o discuție televizată

DELEGAȚIA CONSILIULUI EUROPEI DESPRE UN ESEU DE PAUL EVERAC

„Evenimentul zilei”, ziarul cu cel mai mare tiraj din România, a publicat, pe o jumătate de pagină, o scrisoare deschisă adresată de dl Șef Rabin dr. Moses Rosen recent numitului director general al Televiziunii Române, Paul Everac.

Acesta din urmă a publicat un „eseu” cu titlul „Chestiunea evreiască”, în care și-a însușit toate calomniile din „Protocoloalele înțelepților Sionului” și din „Mein Kampf” al lui Hitler, enunțând o serie de „teze” dintre care cităm:

a. Evreii sunt cea mai mare putere din lume.

b. Evreii conduc atât Statele Unite, cât și Rusia.

c. În România, ci au „abolit” comunismul pentru că „le-așezuse a înclat să facă ce vor evreii.”

DL Șef Rabin dr. Moses Rosen, după ce spulberă una câte una toate aberațiile mai sus amintite, întreabă:

„Mileniul care se stărește a început în primul său secol cu cruciadele care au înecat Europa în sânge evreiesc și termină în ultimul său secol cu șase milioane de victime evreiești ale Holocaustului. În acest mileniu, veac de veac, au fost arși pe rug, au avut închișișia spaniolă, pogromuri de tot felul; ce fel de «stăpâni ai lumii» sunt aceia care au fost măcelăriți, fără ca nimeni să miște un deget în apărarea lor?”

În concluzie, dl Șef Rabin dr. Moses Rosen îl invită pe Paul Everac ca, în fața micului ecran, să aibă o discuție cu el, astfel ca întreg poporul român să se convingă cât de caraghioase sunt minciunile pe care le debitează.

Șeful Culturii Mozaic reamintește că prin asemenea minciuni, Hitler, Codreanu, „Porunca Vremii” etc. au pregătit uciderea a șase milioane de evrei.

„Cum veți da socoteală la judecata de apoi, atunci când, după ce știți ce s-a întâmplat acum o jumătate de veac, vă apucați din nou de aceeași treabă?”, întreabă dl Șef Rabin în încheierea scrisorii sale.

[...]
În mod specific a fost prezentat un eseu al domnului Paul Everac cu puternice accente antisemite. Întrebarea este precisă nu s-a referit la faptul că președintele Iliescu ar putea să răspundă pentru ceea ce scrie domnul Paul Everac, dar că este surorinător că președintele nu intervine pentru încadrarea în funcția de director al TVR a unor persoane care are asemenea înclinații antisemite.

Anca Alexandrescu
„Evenimentul zilei” din 28 aprilie 1993

PERSONALITĂȚI CA
PAUL EVERAC ȘI GHEORGHE
FUNAR STAU ÎN CALEA
ADMITERII ROMÂNIEI ÎN
CONSILIUL EUROPEI

La Strasbourg [...] mai mulți reprezentanți social-democrați occidentali au indicat problema directorului general al TVR.

„Cum este posibil ca un om care scrie un articol nazist să se afle în fruntea unei televiziuni naționale?”, au întrebat parlamentarii vest-europeni. Un alt exemplu de piedică în calea admiterii României ca membru cu drepturi depline a fost primarul municipiului Cluj dl Gheorghe Funar și măsurile sale administrative aberante.

„Evenimentul zilei” din 15 mai 1994

NEVOIA DE ADEVĂR

(KLARA OSTFELD DESPRE EA ÎNSĂȘI)

O ambasadoare a rațiunii și a bunătății umane prevalând asupra ilogicului și a urii. Ființa ei este o imagine vie a ceea ce înseamnă acel davke iudaic, acea împotrivire în fața unui destin deloc blând care ar fi voit s-o copleșească. Klara Ostfeld, născută la Cernăuți, în 1931, este autoarea volumului memorialistic „Lumini și umbre în viața mea”, editat acum în românește, iar în urmă cu trei ani în ivrit, după ce a cunoscut câteva ediții în spaniolă, dovedindu-se un best-seller și având, în același timp, un semnificativ ecou în presa din Venezuela (țara de adopțiune a autoarei).

— De ce ați ales acest moment socio-politic, traversat azi de țara noastră, pentru traducerea cărții în română?

— Trăim într-o epocă în care poporul român trebuie să știe adevărul. Chiar dacă adevărul este dureros, e totuși mai bun decât o minciună frumoasă. Tinerii de azi trebuie să-l cunoască, să-l judece, pentru ca asemenea orori să nu se mai repete. Eram un copil când am fost trimisă, împreună cu toată familia, în Transnistria. Atunci nu puteam realiza întreaga tragedie. Moartea era un fapt cotidian. Mă sculam dimineața și treceam pe șosea pe lângă cadavre. Mormane de cadavre. Sufeream de foame, de frig, de tifos exantematic. Medicamentele lipseau. 75 la sută dintre deportați au pierit. Părinții soțului meu sunt înmormântați într-o groapă comună. În cartea mea nu fac decât să prezint faptele, ceea ce am trăit. De la Moghilev, cei care rămăseserăm în viață am fost trimiși la Skaznet, un lagăr de muncă în chinuri groaznice. Irana zilnică era supă din mazăre furajeră. Nu pot povesti despre acest episod, despre hoarele de mazăre furajeră căutate până și în deșeurile umane pentru a fi remestecate, fără să mă cutremur.

— Ce motivație psihointelectuală a stat la baza scrierii cărții?

— Sunt unii supraviețuitori care preferă să nu vorbească copiilor, nepoților despre experiența lor de lagăr, despre Holocaust. La noi, dimpotrivă, și eu și soțul meu povesteam celor apropiați despre asta; fragmentar, desigur. Socotesc că este o *datorie* a supraviețuitorilor. Nu putem trăi în trecut, dar trebuie să ni-l amintim, pentru a învăța ceva

din el. Dar ideea de a-mi retrăi trecutul pe hârtie, acest trecut, mi-a venit cu mult înainte de a mă așeza la masa de lucru.

— Înțeleg. A fost perioada de gestație. Redactarea unei cărți începe atunci când ea a fost deja scrisă. Și, totuși, trebuie să apară un impuls...

— Da. A fost, din nou, o confruntare cu moartea. Moartea unuia dintre fiii mei, în vârstă de 29 de ani. Am început să scriu despre trecut pentru a fugi de prezent. Dar, oricât căutam să mă refugiez în trecut, prezentul nu-l puteam evita. Retrăind acele amintiri dureroase, pe care trebuia să le fi scris de mult, am învățat să-mi recapăt elanul vieții și viața să-mi fie, din nou, semnificativă. Nu mi-a fost ușor. Am studiat, adăuț fiind, limoite moderne. Apoi mi-am dat doctoratul în literatura hispano-americană. Am scris despre Alejo Carpentier. Dar viața este, uneori, mai neașteptată decât literatura. În cartea mea vorbesc despre un băiețel, Harry Löbl, deosebit de înzestrat muzical, față de care am încercat, pentru întâia dată, un sentiment. Tot ce știam despre el era că, după eliberarea din lagăr, făcuse Alia. După 40 de ani, la Caracas, a venit în turnee Orchestra Filarmonică a Israelului. Am fost la unul din concerte. După concert, m-am aflat, în calitate de gazdă, soțul meu este președintele Confederației Evreiești din Venezuela, în preajma unora dintre membrii orchestrei. Am intrat în vorbă cu dansii. Am aflat că unul fusese într-un lagăr din Transnistria. Au urmat înclărări și răspunsuri condensate de emoție. În cele din urmă, ne-am recunoscut. Actualul

prim-violonist al Filarmonicii israeliene era Harry Löbl, acum cu nume ebraizat: Avraham Melamed.

— Din precizarea în legătură cu soțul dvs. reiese că sunteți implicată în viața comunitară a evreilor din Venezuela.

— Când, refugiați fiind, am venit la București, comunitatea ne-a dat îmbrăcăminte, adăpost, ne-a ajutat să găsim de lucru. Iar soțul meu și-a propus că, atunci când îi va fi posibil, să se dedice și el ajutorării altor evrei. După ce ne-am stabilit la Caracas, a devenit treptat director al programelor pentru tineretul evreu al programelor pentru tineretul evreu de acolo, secretar general, președinte al comunității ashkenazite, iar, în prezent, al confederației care include laolaltă pe ashkenazii și pe sefarzi. Avem o școală evreiască, în care se predau, alături de obiectele de studiu generale, ebraica, istoria poporului evreu și Biblia. Copiii evrei din Caracas învață aici în proporție de 95 la sută. Deși e o școală particulară, copiii ai căror părinți n-au posibilități materiale studiază gratuit. Eu însămi activez ca președintă

a Asociației „Prietenii Universității Tel-Aviv din Venezuela”, iar mama, deși la o vârstă înaintată, lucrează pentru „Bikur Holim” (o organizație de vizitare și ajutorare a bolnavilor — n. red.)

— Am vorbit despre trecut, despre relația lui cu prezentul. Cum priviți viitorul?

— E ceva care nu poate fi conceput fără a ne înțelege rădăcinile. De altfel, lucrez la un volum de schițe al cărui titlu provizoriu este „În căutarea rădăcinilor mele”. Trecutul ne formează și ne deformează. Scriitorul evreu care a trecut prin Holocaust oferă exemplul de noi trecut care servește viitorului. Interesul meu e ca tinerii din România să-mi citească cartea, fiindcă ei reprezintă viitorul. Tinerii trebuie să înțeleagă gravitatea mișcărilor xenofobe actuale de aici, din alte țări ale Europei și de oriunde, pentru ca asemenea orori ca acestea prin care am trecut eu și generația mea să nu se mai repete.

A consemnat E. SUNDIN

MEMORANDUM

DL Șef Rabin dr. Moses Rosen, în calitate de președinte al Federației Comunităților Evreiești din România, a trimis noului procuror general un memorandum, prin care a cerut trimiterea în judecată a revistei „Europa” și a directorului său, Ilie Neacșu, pentru sălbăticilor propagandă antisemită.

Intr-un număr al revistei „Europa”, Neacșu înșușitează cititorii despre evreii care vor fi lichidați și despre faptul că „Hitler nu a ucis evreii din Tel Aviv, dar a făcut-o la Berlin, în țara lui, unde era liber s-o facă”

Este cunoscut faptul că, în pofida tuturor protestelor publice ale dlui Șef Rabin, d-sa nu a obținut, timp de trei ani, din partea fostului procuror general, Mihai Popa Ulpiu Cherecheanu, deschiderea unui proces împotriva atăpătorilor antisemiți la pogrom.

Există acum o speranță că noul procuror general va aplica legea și îl va trimite în judecată pe Ilie Neacșu.

DL Șef Rabin a cerut, de asemenea, din partea procurorului general să interzică publicarea revistei „Europa”.

„JUSTIȚIA NU ESTE RĂZBUNARE!“

Este titlul unei lucrări de referință a celui care a devenit veteranul acțiunii de depistare și pedepsire a criminalilor de război, Simon Wiesenthal. E o carte cheie pentru cea mai complexă și controversată operație judiciară, care nici după aproape cincizeci de ani de la încheierea războiului nu a încetat și nu va înceta să-și urmeze cursul. Nu e o carte de memorii, nici o pledoarie pentru o cauză pe care autorul și-a asumat-o cu atâta dăruire, ci o meditație pe marginea răspunderii pe care o poartă cei care dețin dovezile crimelor săvârșite de nazisti față de generațiile viitoare. „Ideea că un asasin a putut, după război, să trăiască comod și impasibil, că el își leagă, în continuare, somnul în vise liniștite îmi este insuportabilă” — scrie Wiesenthal la începutul volumului. Patruzeci de ani de viață a consacrat el urmărirea celor vinovați de moartea a milioane de oameni. A avut numeroase succese, a înregistrat și eșecuri, a fost de câteva ori tinta unor atentate. Multii oameni s-au întrebat — cu cele mai bune intenții, de altfel — ce rost mai are perseverența lui când toate aceste grozăvii au devenit o amintire, criminalii au îmbătrânit și numeroase alte probleme majore confruntă omenirea în prezent. A mai explica astăzi de ce crimele nazistilor nu pot fi prescise nu mai are nici un sens: este de datoria omenirii să le pedepsească, tot așa cum îi incumbă obligația de a ajuta victimele oricărei agresiuni împotriva vieții. Pentru Simon Wiesenthal, datoria aceasta are — după cum se știe — și o semnificație personală... Singur supraviețuitor al unei familii nimicite în lagărele de exterminare, el a considerat ca o obligație sacră pentru toată viața ce i-a mai rămas de trăit aplicarea justiției. „Conștiința faptului de a fi rămas în viață în timp ce alții sunt morți mi-a

■ SIMON WIESENTHAL

dat, adesea, un sentiment de injustiție. Spre a restabili echilibrul trebuia, era absolut necesar, să obțin dreptatea pentru cei dispăruți”.

Autorul e preocupat de confuzia în care s-au lăsat antrenati mulți dintre criticii săi: aceea dintre lupta pentru justiție și sentimentul de „răzbunare”. Este cel mai grav afront ce i-a fost adus vreodată, mărturisește el. „M-am străduit întotdeauna să fac o foarte clară distincție între adevărații vinovați și simplii executați”. Fiecare anchetă întreprinsă de Wiesenthal era — și este — întemeiată pe o cercetare minuțioasă efectuată, unind datele — cele mai sigure și mai exact verificate. Alcătuirea unui dosar presupune ani de muncă. După răz-

boi, documentele au fost, cea mai mare parte, distruse, iar colaboratorii și martorii ce ar fi putut ajuta la reconstituirea lor nu erau întotdeauna siguri și binevoitori. Obstacolele se acumulau pe căi ilegale și pe căi „legale”... Wiesenthal nu ezită să numească, în cartea sa, instituții și persoane, mentalități încă în funcțiune care s-au ridicat pentru a-i împiedica opera justițiară.

Noua apariție editorială relevă munca extraordinară a unui om de excepție, înzestrat cu o memorie foarte bună și cu o deosebită voință. Pentru a obține rezultate, el a colecționat informație cu informație, le-a cercetat, pe rând, autenticitatea, le-a fișat și coroborat spre a realiza, în cele din urmă, o pistă. O calitate deosebită a lui Wiesenthal este aceea de a nu se lăsa descurajat de insuccese. A continuat să lucreze chiar și atunci când în rezolvarea unui caz nu mai apărea posibilă nici o șansă de reușită.

Sustinând afirmația din titlu — „Justiția nu e răzbunare!” —, autorul dezvoltă teza după care pedeapsa pentru genocid este un comandament istoric. unicul răspuns pozitiv dat îngrijorării colective că acesta s-ar putea repeta. Nu puțini oameni susțin — într-un caz sau altul — ireversibilitatea unui anume trecut de tristă amintire. Dar ce garanții pot ei oferi că echilibrul logic nu ar putea fi rupt din nou, infamia câștigând iarăși teren? Simon Wiesenthal crede că justiția e șansa supremă a omenirii, cu condiția ca ea să funcționeze obiectiv și să nu se confunde, niciodată, cu răzbunarea...

El insistă asupra câtorva din cele mai exemplare cazuri pe care le-a rezolvat pentru a-și demonstra teza. Unul este acela al lui Franz Stangl, mare criminal de război, judecat și condamnat în 1971, „autorul” unui masacru sistematic săvârșit la Treblinka și soldat cu 800 000 de victime. Evadat dintr-o închisoare americană în 1948, el își schimbă în câteva rânduri, domiciliul: din Austria în Siria și de aici în Brazilia. Se bucură de protecția unor lideri politici din aceste țări și de sprijinul material al organizației „Odessa”, creată cu scopul de a facilita supraviețuirea foștilor nazisti de marcă. Stangl este „acoperit” multă vreme, până când un fost agent al Gestaoului îi furnizează lui Simon Wiesenthal informația care îl duce pe urmele lui. Interesant e faptul că, deși urât de toți, inclusiv de foștii săi camarazi, Stangl continuă să inspire teamă... Complexul de victimă și cel de subaltern funcționau în virtutea inerției; coșmarul unei reveniri la nazism paraliza voiele. Exemplul cazului Stangl, unul dintre multe altele printre care se află cele ale lui Eichmann, Gustav Wagner, Rauff, Roschmann („inventatorul” instalației de gaze), Branstner, confirmă dificultatea muncii lui Wiesenthal. O muncă eroică și dură, care onorează justiția umană.

Bogat ilustrată cu documente — unele inedite — din arhiva institutului pe care autorul îl conduce, volumul pune într-o perspectivă mai amplă decât cea de până acum activitatea „vânătorului de nazisti”. Citorul descifrează, printre statistici și amănunte, acel fapt cu adevărat înfricoșător pe care s-a bizuit programul de exterminare în masă: acela de a fi putut convinge victimele că nu au nici o șansă. În filmul despre Raoul Wallenberg se regăsește aceeași idee; Wiesenthal o reia meticolos, cu argumentele palpabile ale strălucitei sale activități, dovedind că aceasta a fost — atunci când a reușit — unica „victorie” adevărată a asasinilor.

L. IACOV

„Călugărițele de la Auschwitz trebuie să împacheteze și să plece”

Această afirmație nu aparține unui evreu și nici unei organizații evreiești, ea aparține redactorului cu probleme religioase de la „London Times”, dl Clifford Longley, neevreu. El este autorul unui editorial cu acest titlu, în care o condamnă pe Sora Teresa, stăreța Mănăstirii Carmelitelor din interiorul fostului lagăr de la Auschwitz, de comportare neumană, antisemită. Editorialul subliniază: „...Este o ofensă gravă adusă multor evrei, inclusiv membrilor comunității urbane și tolerante a evreilor britanici, faptul că o mănăstire de călugărițe romano-catolice s-a instalat în interiorul lagărului de la Auschwitz, pentru ca acolo «să se roage pentru sufletele victimelor». Evreii le privesc, pe drept cuvânt, ca pe niște intruse într-un loc de dezolare evreiască”. Se arată, de asemenea, că „în ciuda numeroaselor promisiuni și cereri de mutare a mănăstirii, Sora Teresa refuză să plece”.

În „Allgemeiner Journal” (sept. 1992), pot fi citite ample comentarii privind luarea de poziție a cunoscutului redactor neevreu, preocupat de această problemă majoră.

Discuțiile cu biserica catolică, inclusiv cu Vaticanul, nu au dus, până în prezent, la nici un rezultat. Călugărițele carmelite „sunt cunoscute pentru sinistrul rol pe care l-au jucat în timpul Holocaustului. Se știe că ele au acordat sprijin unor criminali de război nazisti să se ascundă și, mai mult, ele au ajutat nazisti dintre cei mai odioși să scape de justiție și să ajungă în Argentina”.

Într-un film recent, o călugăriță carmelită a fost prezentată denunțând nazistilor, pentru a fi deportat, un copil evreu care se ascunsese într-o școală franceză. Întrebarea legitimă pe care și-o pune autorul articolului este următoarea: „Și acum aceste călugărițe sunt ocupate, zi și noapte, să facă ce? «Să se roage pentru sufletele victimelor»? Ce înseamnă aceasta? Ele cred că pot converti retroactiv sârmanele victime evreiești ale barbariei naziste, martiri pentru credința lor evreiască, eroi evrei care au devenit martiri — Al Kidus Hașem...?”

Preocuparea obsesivă a „carmelitelor” este să-i elimine pe evrei, fie prin convertire, fie prin asasinat, așa cum au făcut cândva Inchiziția sau nazistii.

În continuarea articolului, se insistă asupra faptului că prezența carmelitelor la Auschwitz este nu numai o ofensă, ci și o insultă extremă și o crimă împotriva memoriei acelor care au pierit de mâinile criminalilor pentru faptul că au fost evrei și nu au abjurat, în nici o condiție, apartenența lor la iudaism.

Ev. F.

■ Elogiul muncii „libere” — cinic afișat ca deviză a exterminării în masă

Uniți în tonuri și armonii

Din luna august 1992, există la Hanovra un „Centru european pentru muzică evreiască”. Vreo 350 de participanți s-au adunat în sala muzelului Kestner, pentru a fi de față la clipa nașterii sale — aceasta este primul for din Germania care se va ocupa cu muzică evreo-sarală clasică în Europa. Ideea înființării îi aparține lui Andor Iszak, dirijor de cor și cantor maghiar, care, în 1983, a înființat la Augsburg „Societatea pentru promovarea muzicii sacre evreiești”. În profesorul Becker de la Școala superioară pentru muzică și teatru, Iszak a găsit partenerul corespunzător care — așa cum se pare — dispune de relații bune cu spirijitori din partea guvernului landului și a guvernului federal. Andor Iszak este astăzi directorul acestui centru, la a cărui inaugurare oficială, în afara de obiectul principal, muzica, au putut fi auzite și câteva interesante contribuții ale unor specialiști.

Henry G. Brandt, rabinul landului Saxonia Inferioară, a dat expresie condiționată bucuriei sale, căci persecuțiile și distrugerile aduse de nazism comunităților evreiești au nimicit o viață comunitară odinioară înfloritoare. „Noul centru cultural de la Hanovra se adăugă înfăptuirilor vieții muzicale evreiești din secolul al XIX-lea, care s-au înscris în simbioza culturii muzicale evreiești și a celei europene”.

Colecționarea, documentarea, pregătirea surselor, ca și publicarea unor materiale despre muzică sacră evreiască vor fi obiectivele noului centru. Fondurile au fost date de landul Saxonia Inferioară. Gerhard Schröder s-a pronunțat pentru rolul statului ca mecena, pentru a păstra și reconstituirea tradiții culturale și a sprijini minoritățile etnice.

Centrul nu creat este un model experimental și într-o altă privință, fiind anexat Academiei de Muzică și Teatru din Hanovra. Studenții au posibilitatea ca la cursul de „Muzică sacră evreiască” să se ocupe de muzica religioasă, interpretată de cor și ansamblu, de muzica seculară, muzicologie și cânt. Acestea au fost explicate de Torsten Wolfram, în numele Ministerului Culturii. În speranța că altele școli superioare de muzică din Germania vor urma acest exemplu. Pentru conducerea cursului a fost cooptat Andor Iszak.

Nu fără melancolie, partea muzicală a fost deschisă cu doi psalmi din „Cântările salomoniene” (1623) de Salomone Rossi. Ca muzician proeminent și cetățean din Mantua, Rossi a contribuit și la aducerea cântului coral laic în sinagogă. El a adaptat și modul lui de notăție celui european — deci pentru a se citi de la stânga la dreapta. Probabil că, fiind și elev al lui Monteverdi, el a utilizat foarte

parcimonios elementul cromatic în compozițiile sale madrigalești de psalmi. Desfășurându-se foarte liniștit, utilizând mici jocuri sau tehnici imitatorii psalmii ebraici sunt încrustați în stilul muzicii renascentiste de la Mantua. Ulrich Bremsteller, profesor universitar de muzică religioasă și orgă, a dirijat „King David Consort”, un cor de cameră format din vreo 30 de membri. Omogenitatea imaginii sonore, cântul egal îndreptățit al diferitelor grupe vocale au dat farmec corului.

Trei piese de Eduard Birnbaum au arătat cât de bine a pătruns corul bărbătesc rădăcinile așkenazic-muzicale și teinica frazei germane. Eduard Birnbaum este un important factor pentru noul centru, a cărui colecție de izvoare pentru muzica evreiască de la cumpăna veacului nostru reprezintă un important punct de referință.

Cu totul în tradiția lui Mendelssohn-Bartholdy a compus Louis Lewandowski un cântec de Șabat și muzică pentru Psalmul 92. În diferite formații și variațiuni ale forme, corul a cântat foarte omogen. Lucrările prezentate au exemplificat impresionant coexistența organică a tradițiilor muzicale evreiești și europene, dezvoltarea muzicii sacrale cu diferite influențe în afara sinagogii. Limba ebraică formează liantul pentru acest tip de omogenizare a culturii muzicale.

Forma liturgică cuplată de Lewandowski nu mai poate fi interpretată azi. El însuși a activat la Berlin ca dirijor de cor și, din 1866, în noua sinagogă de la Berlin. În martie 1938, comunitățile evreiești au pierdut statutul lor de drept public și au fost transformate în asociații particulare. Între 9 și 11 noiembrie 1938, au fost incendiate 191 de sinagogi, dintre care 76 au fost complet distruse.

În felul acesta, sfârșitul muzicii sinagogale în Germania a fost pecetluit. Întrucât Camera pentru muzică a Reichului s-a încurcat în contradicții despre muzica „degenerată” sau permisă, în 1940 a apărut, la comandă ei, „Lexiconul evreilor în muzică”, editat de Herbert Gerieryk și Theo Stengel. Acest lexicon cuprindea meticolos muzicienii evrei germani, îi denunța pe ei și compozițiile lor. Nu numai contemporanii, dar nici compozitori din veacurile trecute nu au scăpat de înregistrarea nazistă. Astfel, în acest lexicon au fost cuprinși și Salomone Rossi, Eduard Birnbaum și Louis Lewandowski.

Rusinoasa lucrare a unor muzicologi de obediență nazistă a aruncat asupra acestor științe o pată de neșters.

JUTTA RAAB

„DE JUR ÎMPREJUR NU E NIMIC ALTCEVA DECÎT DEȘERT...”

Trei zile la Marea Moartă

Dacă pornești din Ierusalim, oraș construit pe înălțimi, la 800 de metri peste nivelul mării, în jos, spre Marea Moartă, aflată la 400 de metri sub nivelul mării, într-o oră și jumătate de drum parcurs cu mașina, treci de la iarnă la vară. Peisajul deșertului iudeu apare în fața ochilor noștri ca un pustiu în care nu există decât o singură așezare, Ein Gedi, restul fiind, practic, o suprafață înțelenită.

De la hanul bunului samaritan, deșertul se întinde până-n regiunea peșterilor de la Qumran și, în cele din urmă, coboară spre țărmurile Mării Moarte — loc care oferă o perspectivă unică. În mijlocul deșertului se înalță construcții uriașe ale hotelurilor moderne. Hotelul din pustiu „Malon Bamidbar” este pomenit ca loc de popas încă în cartea a doua a Torei (Exodus, 4, 24). Cei drept, acolo nu exista, probabil, altă confort ca în hotelurile actuale din deșert, care oferă un lux deosebit. Chiar prea mult lux.

MECCA TURISTICĂ

Cînd stai în fața bufetului supraîncăcat, unde renumitul Frühstück israelian este oferit sub multiple aspecte, te muștră conștiința la gîndul celor flămînzii din lume, mai cu seamă a celor din Somalia, și totuși te bucuri de bunătățile culinare. [...]

Restaurantul „Herodot” are oaspeți la care regele iudei n-ar fi putut visa. Japonezii dau tonul (pentru mine, ceva de neînțeles), dar ghidul lor japonez vorbește fluent ebraica. În deșertul iudeu se aude mult și germana, ca, de pildă, la o masă unde stau călugărie augustine, venite din Württemberg. Un domn amabil din Elveția mă salută într-un autentic dialect Bern-Deutsch.

Dar principala atracție o prezintă, firește, Marea Moartă, cu apa ei nemiscată, în care nu te poți îneca, dar pierzi mereu terenul de sub picioare, deoarece aici „nu se exercită gravitația”. Bazinul nostru de înot din hotel ar putea deveni un loc de antrenament pentru cosmonauți. Frumusețea naturii și ale stațiunii balneare le poți admira numai sub cerul liber. Pentru sezonul rece există un bazin de înot acoperit. Acolo te poți mișca în apă de jur împrejurul bazinului, ținîndu-te de o bară, iar cînd ieși din bazin, semeni cu nevasta lui Lot: chiar dacă nu te-ai transformat în stână de sare, ești acoperit de un strat vizibil, care nu cedează decât sub duș. Semeni cu carnea cașer — spălată de sare. Apoi urci la bazinul cu valuri — Jaccuzzi. Aici apa se unduiește, clocoțește și clipocește, punînd în mișcare sîngele, în corpul obosit de pătrunderea sării. În cele două mici bazine cu valuri, oamenii se simt mai apropiați, nu numai corporal. Astfel, un domn din Salonic îmi relatează anii petrecuți la Tel-Aviv, o doamnă din Paris își deapănă impresiile. Baia cu valuri dezleagă limba. Apoi lumea se odihnește în șezlonguri, moaie cu ziarul în mînă și bea mereu apă rece ca gheața, căci la această cură balneară trebuie să bei mult. Apa se unește cu apa...

Hotelurile de la Marea Moartă atrag nu numai turiști străini — de la Beijing pînă la Berna —, ci și israelieni. Pacienți, cu precădere cu afecțiuni reumatice, din țară și din străinătate, caută și găsesc vindecarea. Pe la mijlocul lui noiembrie, la Marea Moartă mai poți sta noaptea, sub cerul liber, în haine de vară. Luminile din Iordania se zăresc pînă aici. Totul e ca într-o perioadă de pace adevărată.

La reîntoarcere, ne-am oprit la o fabrică de produse cosmetice, care poartă splendidul nume „Ahava” („Dragoste”), pentru a cumpăra produse de acest gen de la Marea Moartă, în modernul magazin de acolo, unde servesc fete frumoase, care fac reclamă produselor firmei. Chiar „Cîntarea Cîntărilor” din Biblie pomeneste de farmeceale frumuseții în Ein Gedi. Acestea nu s-au schimbat în decursul mileniilor. Ele au rămas, în genere, aceleași. Pustul, în imensitatea sa, rămîne neschimbător.

SAREA INVIORĂTOARE

Lîngă peșterile de la Qumran, exista cîndva o așezare a cesenienilor, care a devenit actualmente renumită. Ea a rămas aproape două secole într-o izolare completă. Acum însă se opresc aici autobuzele cu turiști, fapt de care anahoreții din Qumran nu se bucură. Se practică un comerț intens cu tot felul de suveniruri.

Trei zile petrecute la Marea Moartă învioră omul, îi conferă o nouă forță și îi demonstrează că „Moarta” nu e moartă. În limba ebraică Marea Moartă se numește „Yam Hamelah” — marea sării...

SHALOM BEN-CHORIM

Traducere de CLARA MARCOVICI

DESTINE

Cine ar bănuia că modestul și amabilul bătrînel care lucrează încă la recepția unui hotel de pe strada 31 din Manhattan este autorul unei cunoscute cărți apărute la New York în 1978 („I chose life” by Samuel Gruber, as told to Gertrude Hirschler, Introduction by Howard L. Adelson. Shengold Publishers, Inc. New York City. Iată titlurile capitolelor cărții: Capturat de nemici. Înapoi la ceea ce a fost viața civilă; Într-un spital german; Prizonier de război evreu în Germania; Înapoi în Polonia; Dragoste și prietenie; Depozitul; În păduri; Organizarea evadării; Casa lui Drop; Întîlnirea cu trupele germane; Îi pierdem pe Szegut; În mișcare; Inamicii; germani și polonezi; Mietek Moczar; Acțiunea Markuszow; Sabotare a traficului feroviar; Hanka din ghetoul Varsovie; Întîmplări din activitatea noastră; Iarna lui 1943-1944; Hărțuindu-se germani; Activând pe șosele; De la partizan la soldat; Polonezi și ruși; Eliberarea; Epilog; și președintele Federației foștilor luptători din rezistență?

Samuel (Mietek) Gruber, născut în Polonia și care și-a făcut armata în deceniul III — fiind chiar înclinat a se activa în armată, dar neexistînd atunci posibilitatea ca evreii să devină ofițeri în armata poloneză — este făcut prizonier de germani lîngă Cracovia în septembrie 1939. La început este tratat ca prizonier polonez și cei din Wehrmacht (mai ales din generația care făcuse primul război mondial) au o comportare egală față de toți prizonierii polonezi, fie arieni, fie evrei. Dus după scurt timp în Germania, este despărțit de ceilalți prizonieri polonezi și alături de ceilalți prizonieri evrei ai fostei armate poloneze este supus unui regim discriminatoriu (bărări fără pături și neîncalzite, insulte, bătăi, executarea pe loc a celor care încercau să evadeze și altele).

Repatriat în Polonia, ajunge în ghetoul din Lublin. Reușește să evadeze împreună cu alți evrei și, pînă în 1945, trăiește în păduri, aparținînd unei unități de luptă a rezistenței.

Sunt interesante deosebiți amănuntele referitoare la deosebirile de atitudine ale populației locale (unii au ajutat pe evreii refugiați în păduri, alții i-au denunțat

ocupanților), cele referitoare la încercarea de a menține pe luptătorii evrei în unități separate, la atitudinea față de evreii a rezistenței poloneze (învingătoare) cea a organizației Armia Ludowa și totuși cea a organizației Armia Krajowa), dar cele ce privesc ocaziile pe care le-a avut autorul de a cunoaște personalități ca Mietek Moczar, Rola Zimierski, Hirschler. Propaganda oficială nazistă i-a declarat pe evreii ca „dusmani”, orunde au fost găsiți de trupele de ocupație germane în Europa, iar rezultatul a fost Holocaustul.

Citind cartea lui Samuel (Mietek) Gruber, îți vin în minte scenele revoluției generalizate a evreilor de pe întregul întinsul imperiului roman din timpul lui Hadrian (revoltă inițiată de Bar Kokhba), scene descrise de istorici romani și o paralelă se impune: 1. Aici în secolul II e.n., cît și în timpul celui de al doilea război mondial, tensiunile interetnice au fost folosite de ocupanți: în antichitate — ostilitatea unor comunități procești față de evreii din orașele respective, iar în timpul celui de al doilea război mondial — antisemitismul unor pături ale populației locale; 2. În ambele situații, măsurile antievreiești și represive au dus la generalizarea revoltei și la anihilarea evreilor.

Cartea este, desigur, interesantă și pentru relatările privind unele întîmplări în care, fiind vorba de „situații limită”, legile psihologiei normale nu mai funcționează și oamenii iau hotărîri împotriva propriilor lor sentimente.

„Faptele unor oameni ca Mietek Gruber au schimbat destinul poporului evreu și au fost creatoare de istorie. Dacă ai evreii înțeleg că poate exista o soartă mai rea decît războiul, acesta este un rezultat direct al acțiunilor eroilor care au luat parte la o luptă mai grea decît una purtată de o armată regulată. Istoria lui Samuel (Mietek) Gruber și a celorlalte care au luptat în salăbăția Europei răsăritene constituie răspunsul la problema tragediei evreiești”, scrie prof. Howard L. Adelson, în introducerea la lucrarea lui Samuel Gruber.

BETINIO DIAMANT

GALUT — misiune sau povară

Galut nu este numai o idee specific evreiască, ci, așa cum a sugerat Ben Halpern, a înțelegi greșit această idee înseamnă a tensiona mult viața evreiască. Fiindcă Galut este mai mult decît exil sau dependență politică, el indică o fractură fundamentală în existența umană, un sentiment al izolării care generează dorința de compensare, de schimbare a imperfecțiunii la perfecțiune.

Reacția evreiască față de Galut e diferită. Evreii consideră Galutul ca o ispășire, dar îl vede și ca pe o misiune cosmică. Pe de o parte, Galut e un semn al unei dizgrații divine, una dintre acelea care alterează fundamental ordinea firească a lucrurilor. Această ruptură este resimțită ca o grea povară, o povară de care evreii se roagă să fie eliberați. Pe de altă parte, Galut este și un semn de favoare divină, fiindcă numai cei aleși sunt chemați să poarte această povară.

O bună parte a istoriei evreiești este marcată de coexistența dintre aceste două atitudini, una dominînd-o pe cealaltă în diferite perioade. Este imposibil să vorbești despre o experiență evreiască unică, normativă a Galutului, dar, cînd unul dintre acești poli este accentuat, o

încercare de menținere a fragilei balanțe între aceste două atitudini devine necesară, adesea, pentru a nu se uita nici pedeapsa, nici misiunea. Cînd un evreu devine prea sensibilizat de insecuritatea Galutului sau prea copleșit de tribulațiile exilului, el se lasă condus de fervoare mesianică. Cînd un evreu devine prea împătimit cu statutul lui sau prea mulțumit cu misiunea lui, el își lasă dorința de perfecțiune să moară. În ambele cazuri, excesul a condus către o situație în care existența evreiască era amenințată.

Această tensiune între cele două elemente ale vieții în Galut generează cheia necesară înțelegerii gândirii lui Aharon Samuel Tamares, publicist în ebraică și idiș, rabin, cărturar de seamă din secolul al XIX-lea, care a avut pseudonimul Ahad Ha-Aravanim Hamarghisim, ceea ce, în traducere, înseamnă: unul dintre rabini sensibili. Conștient de primejdia excesului, Tamares a considerat că e util să mențină fragila balanță între pedeapsă și misiune, prin prezentarea largilor implicații și posibilități ale vieții în Galut. El a vorbit despre „etica Galutului”, în care evreii trebuie să continue să încerce să stabilească bune relații cu vecinii lor.

În prezentarea sintezei sale privitoare la atitudinea corectă față de Galut, Tamares insistă asupra caracterului său de misiune. Misiunea este de a răspîndi Tora, ale cărei mesaje sunt dragostea și dreptatea. În introducerea la comentariile sale halahice, Tamares menționează că, pe lîngă avantajele intelectuale ale studiului Torei, acest fapt are o importanță consecință practică. Faptul că evreii sunt „poporul Cărtii” i-a sprijinit de-a lungul existenței, din moment ce au putut să ia cu sine Cartea în toate peregrinările.

Un alt concept pe care Tamares îl asociază Torei este acela al „credinței

pure”, care devine modelul experienței religioase, un model îndeplinit de Tora la superlativ. „Credința pură” ține trează și întărește în fiecare moment existența omului, îi înalță spiritul spre a-și lua soarta în propriile i mîini, spre a perfecționa înțelepciunea și capacitatea de a acționa, spre a cuceri natura și a se bucura de roadele ei cu ajutorul întîmplărilor și prin întărirea forțelor membrilor societății umane; „credința pură” îi va amplifica mereu sentimentele de participare la durerea aproapeului, spre a sprijini brațul fratelui său.

Discuția lui Tamares despre „credința pură” este nu numai cel mai limpede aspect al gândirii sale. Este, de asemenea, încercarea sa de a demonstra importanța, necesitatea credinței pentru lumea modernă în trei domenii cheie: progres, libertate și moralitate, credința fiind garantul acestora.

În definirea conceptului de credință este subliniat rolul central al ființei umane, fără referire expresă la Dumnezeu.

Propagarea „credinței pure”, așa cum este înfățișată ea în Tora, este, pe scurt, misiunea lui Israel, la îndeplinirea căreia este ajutat de viața în Galut.

Atitudinea lui Tamares față de Galut este succint exprimată prin două imagini biblice, folosite de acesta. Prima este cartea „Exodus”, pe care o consideră o paradigmă pentru libertatea liber comsimțită și trasează, implicit, o paralelă între sclavia din Egipt și Galutul prezent. Tocmai sclavia în Egipt a fost o pregătire în vederea eliberării din Galut, a dăruirii Torei, dar fiind că viața în Galut sensibilizează evreii la sclaviția umană, așa încît această stare de lucruri generează o mai mare dorință de autoperfecționare morală. În al doilea rând, Tamares vorbește despre eliberarea lui Noah cu area sa ca despre Galutul Noah și fiii săi nu au fost numai salvați de potop; ci au fost, de asemenea, obligați să-și corecteze greseliile.

În același context, Tamares identifică Galutul și cu „moralitatea practică”, respectiv cu faptul că încercările și tribulațiile există tocmai pentru a întoarce spre credință inimile celor care s-au îndepărtat de ea.

Tamares nu sprijină, nici nu negă Galutul, ci încearcă să-l înțeleagă într-un mod adecvat.

STEPHEN WEINSTEIN

■ „Soția lui Lot transformată în stână de sare”

TĂCERE ȘI MEDITAȚIE

CU ELIE WIESEL, O CALĂTORIE UIMITOARE ÎN UNIVERSUL TALMUDULUI, CĂTRE SURSELE ÎNȚIERII ÎN GÂNDIREA EBRAICĂ

Cartea lui Elie Wiesel „Celebrare talmudică” este o invitație: marele gânditor își propune să ne facă să descoperim universul enigmatic și fermecător al Talmudului. În aparență, este vorba de o galerie de portrete ale măiestrilor talmudici, personalități desenate cu emoție și cu o mare virtuozitate a cuvântului. Dar e mai mult decât atât: sunt puse întrebări esențiale, sunt date crâmpete de răspunsuri, suscitând, la rândul lor, alte întrebări. „Întoarce bine paginile — spune un înțelept —, întoarce-le bine, fiindcă totul se află aici”.

După „Celebrare hasidică” (1972) și „Celebrare biblică” (1975), Elie Wiesel, un modestie, dar și cu hotărâre, își urmează cercetarea privind legarea trecutului de prezent, demonstrarea extraordinarei contemporaneității a textelor antice.

Prin aceasta, el redevine cumva băiatul evreu visător care a fost crescut în blândețea stăutului, pe care furia istoriei l-a făcut să se maturizeze prea repede, răpindu-i copilăria.

Wiesel a voit să restituie tonalitatea originală a preceptelor și învățămintelor moștenite. Plecând de la Talmud, o ca-

coleur de violență. Talmudul a fost opera în care evreul exilat și-a găsit mângâiere și speranță.

Portretele, legendele pe care ni le redă Elie Wiesel nu-i vor uimi pe cei cărora demersul lui le este familiar, care cunosc temele cvasiobsesionale din opera sa.

Dacă s-a oprit, de exemplu, asupra dezbaterii care a dus la distrugerea Templului din Ierusalim, elevii lui Șamaim elevilor lui Hillel, este pentru a ne vorbi de misterul existenței și de acela al supraviețuirii. Primii au afirmat că ar fi fost preferabil pentru om să nu se nască. Ceilalți, dimpotrivă, afirmă că viața, în pofida suferinței și a exilului, este o binecuvântare. Cele două școli cădeau de acord asupra unui punct: acela că omul există ca să pună întrebări asupra acțiunilor sale, „ca să știe că anumite întrebări rămân fără răspuns”.

Cu Rabinul Șimon bar Yohai, Wiesel regăsește suferința exilului. „Jubesc gustul de singurătate și de tăcere ce emană din viața lui Bar Yohai”, scrie el. Condamnat la moarte de romani, Rabi Șimon s-a ascuns, timp de treizeci de ani, într-o peșteră, împreună cu fiul său. Când au ieșit din clandestinitate, și-au dat seama că nimic nu se schimbaseră. Mânia fiului transformă tot ce vedea în cenușă. Dar Rabi Șimon îl temperă.

„El simt ceea ce au simțit supraviețuitorii de la Auschwitz după eliberare — ne spune autorul. Asemenea fiului lui Rabi Șimon, suferința și disperarea i-au făcut să dea un sens de încoerentă Creației”.

Altă temă dragă lui Wiesel: tăcerea. La dispariția lui Rabi Yehuda Hanasi — Prințul, atât de mare era durerea înțeleptilor, încât se părea că va fi ostracizat cine va spune că e mort. „Acesta, fiindcă există o durere care depășește cuvintele. Există tragedii despre care nu se poate vorbi, desore care nu trebuie să vorbești”. Cuvintele nu pot exprima inexprimabilul, neconceptul. Trebuie să știi să taci, fiindcă, folosite, cuvintele se dovedesc prea slabe, ele devin trădare.

Wiesel nu caută să ne impună convingerile sale, dar ne convinge să înțelegem o pasiune și neobișnuită cercetare: prin timp, prin cuvânt, prin întrebare. Considerând iudaismul ca drum care duce spre umanism, ne amintim că speranța face parte integrantă din memoria evreiască.

NATHALIE FABRE

Vești din Republica Moldova

„Domnul Andrei Sangheli, primul ministru al Republicii Moldova, a avut o întrevvedere cu domnul Rafael Ramon, viceministru al agriculturii din Israel. Oaspetele a înmănat premierului o invitație oficială privind participarea Republicii Moldova la cea de-a 12-a Expoziție Agricolă Internațională din Tel Aviv. Domnul R. Ramon, care este și președinte al expoziției, a informat că la ea participă 115 țări.

Republica Moldova are nevoie să fie cunoscută mai bine în lume, ca țară cu un potențial ce prezintă interes pentru piața internațională, pentru colaborare reciproc avantajoasă.

De asemenea, delegația condusă de domnul R. Ramon s-a interesat de rezultatele activității unei firme israeliene care anul trecut a aplicat, în două raioane ale Moldovei, tehnologiile sale de cultivare a tomatelor. Experimentul a fost încununat de succes: s-au obținut în medie câte 90 tone de roșii la hectar, iar pe unele suprafețe — câte 104 tone. În anul curent, firma israeliană va aplica tehnologii moderne în raioanele Anenii Noi și Criuleni. Viceministrul israelian a apreciat, în această ordine de idei, că Republica Moldova dispune de un potențial impresionant pentru producerea unor recolte mari de legume. Domnul Andrei Sangheli a recomandat oaspetilor să studieze posibilitățile de colaborare și cu raioanele de nord ale republicii.

De asemenea, domnul Andrei Sangheli a avut o întrevvedere cu ministrul

imigrației al Statului Israel, Jair Tsaban, aflat în vizită la Chișinău.

Cu acest prilej, au fost luate în discuție relațiile dintre Republica Moldova și Israel, care la ora actuală cunosc o evoluție ascendentă.

Jair Tsaban și-a exprimat profunda satisfacție în legătură cu faptul că autoritățile Republicii Moldova manifestă o mare grijă față de necesitățile Diasporei evreiești. Participanții la întâlnire și-au expus opiniile asupra consolidării în continuare a cooperării pe multiple planuri între cele două state, inclusiv în domeniul complexului agroindustrial.

De la corespondentul nostru
dr. VITALIE TEODORU

EVREUL...

EVREU ȘI FRANCEZ — DE LEON BLUM

„În perioada antisemită, s-a susținut mereu că evreul nu poate fi un francez întreg și că în inima lui va rămâne veșnic evreu — adică o ființă de altă esență, străină, pe care francezul autentic n-o va putea înțelege vreodată.

Intrucât mă privește, eu sunt evreu francez și pot afirma, cu conștiința limpede, că sunt un bun francez. M-am născut în inima Franței: la Paris. Părinții și bunicii mei au trăit la Paris. Strămoșii mei au fost alsacieni, adică tot francezi.

Am fost crescut ca francez, am urmat la școli franceze, prietenii mei au fost francezi, iar eu am lucrat, toată viața mea, pentru binele Franței.

Cred că formația mea intelectuală este, în cea mai mare parte, franceză, așa încât cultura franceză a devenit parte din ființa mea. Vorbesc limba franceză la perfecție, fără cea mai slabă urmă de accent străin.

Până și trăsăturile feței mele sunt lipsite de vreun accent rasial deosebit. Ma simt deci îndreptățit să cred că nu există nici un element — oricât de dificil — al spiritului francez, al noțiunii franceze de onoare și al culturii franceze, care mi-ar putea fi străin. Și, deși mă simt un francez autentic, știu că sunt în același timp evreu.

Aceste două laturi ale conștiinței mele nu mi-au inspirat niciodată sentimentul vreunei contradicții cât de slabe.

Un om poate fi supus, absolut, unei duble loialități naționale. Apartenența la c-a patrie nu exclude deloc ca individul să se simtă că face parte și din altă grupă, dintr-o altă societate umană. Ne putem simți francezi desăvârșiți și, totuși, să fim legați și de o altă entitate socială.

Putem apartine, trup și suflet, comunității evreiești și să fim, totuși, în sensibilitatea noastră, francezi desăvârșiți. Nu văd, în această situație, nici o dificultate și nici o antinomie. Exemple despre o asemenea dublă loialitate găsim în toate timpurile...”

PERMANENȚA IUDAISMULUI — DE THOMAS MANN

„... Suntem plămădiți din aceeași materie și din același spirit; a nega dreptul la viață unui fenomen specific de umanitate — și încă unuia care a contribuit, într-o atât de mare măsură, la temelile culturii noastre apusene — înseamnă pur și simplu a uita de Dumnezeu.

Deosebit de aceasta, a fi antisemit este pur și simplu ridicol; căci nu de dreptul de a trăi e vorba, ci de forța de a trăi...

«Evreii — spune Goethe — sunt poporul cel mai persistent din lume. Ei sunt, au fost și vor fi, pentru a gloriifica numele lui Dumnezeu, în toate fazele evolutive...”

Sunt convins că energiei terestre iudaice îi este rezervată o participare apreciabilă la clădirea noii lumi în devenire. Specificul acesta are ceva din deșteptăciunea și experiența în suferință a sângelui lor bătrân, ceva din spiritualitatea și durabilitatea lor.

Poporul evreu nu poate fi suprimat. El a mai rezistat multor uragane și putem fi siguri că va continua să existe...”

DE CE SUNTEM EVREI — DE ACHAD HAAM

„De ce? Majoritatea ar răspunde: pentru că iudaismul ne învață unitatea Dumnezeirii în puritatea sa și moralitatea cea mai curată, fiindcă iudaismul are născut în lume de a nu se urni de la postul învățării sale spre binele tuturor popoarelor. De aceea suntem nevoiți să rămânem evrei și este datoria noastră de a salvagarda existența noastră. Eu însumi am fost obișnuit să-mi dau acest răspuns, mie și altora.

Și, cu toate acestea, nu este adevărat.

Nu de aceea evreul este evreu pentru că iudaismul ne învață una sau alta... Atunci ne întrebăm: de ce trebuie să rămânem de-a pururi acolo unde întâmplarea nașterii ne-a așezat? De ce au rămas părinții noștri evrei, timp de trei mii de ani, când n-a fost niciodată ușor să fii evreu? De ce nu s-au asimilat cu celelalte națiuni și religii care au cucerit lumea? De ce au rămas ei ceea ce au fost și de ce rămânem și trebuie să rămânem ceea ce suntem? Pentru că iudaismul este cea mai bună dintre toate religiile? Dar așa susțin și ceilalți credincioși, fiecare despre credința sa în parte.

Gabriel Riesser ar fi răspuns: fiindcă sentimentul de onoare ne obligă la aceasta.

Alții spun: sentimentul de egalitate obligă.

Alții: sentimentul de onoare al părinților!

Dar câte motive și, în definitiv, nici un motiv! Unde-i, dar, adevărul?

De ce suntem evrei? Ce ciudată e însăși întrebarea!

Întrebați focul de ce arde! Întrebați soarele de ce luminează! Întrebați pomul de ce crește!... Tot astfel, întrebați-l pe evreu de ce este evreu. Nu este în putința noastră de a nu fi ceea ce suntem. Aceasta este în interiorul nostru și formează o lege din legile firii noastre, există și este inerentă ca iubirea de mamă către copiii săi și ca iubirea individului pentru pământul în care s-a născut. Ea se ridică și răzbată din tainele întunecate ale sufletului, este o parte a inimii noastre.

Nu este posibil să aruncăm acest sentiment, să-l învingem ori să-l contestăm, precum nu este posibil să aruncăm, să învingem ori să negăm însăși inima.

Încearcați să-l smulgeți din inima voastră! Nu veți putea! E mai tare decât voi!

E mai ușor să smulgeți o stea de pe cer decât să dezrădăcinați un ce ascuns și pierdut din inima voastră și-a cărui noțiune nu se poate concepe și care vă face evrei...

Noi nu putem, chiar dacă am voi de o mie de ori, să ne desfacem de rădăcinile existenței noastre. Voința de a exista se împotrivesc descompunerii noastre. Istoria individuală a trei mii de ani ne dovedește că nu-i deloc cu puțință să nimicim spiritul național evreiesc. Noi nu putem aceasta și nici lumea care ne-ar sili la aceasta...

Trei mii de ani am fost evrei pentru că n-am putut fi altfel și acum suntem evrei pentru că nu putem fi altfel; fiindcă o forță mai tare și mai puternică decât noi ne leagă de iudaism și silește inima noastră să spună: vreau să fii evreu; fiindcă această voință de a fi evreu este o putere firească în interiorul nostru, o sursă de viață pentru noi; fiindcă iudaismul sălășluiește în camerele inimii noastre, ca și restul sentimentelor naturale plantate în om, din momentul nașterii sale, întocmai ca iubirea de părinți și de patrie...

Nu! Nu intuiția evreiască, nu învățătura evreiască, nici credința evreiască — nu acestea sunt cauzele primordiale, primul mobil, ci «sentimentul evreiesc», sentimentul instinctiv, care nu poate fi îngrădit prin cuvinte.

Dați-i orice nume ați voi, numiți-l legătura de sânge, numiți-l sentimentul de rasă sau spiritul național, dar mai bine numiți-l «inima evreiască»...

TRADIȚIILE NOASTRE
DE ANDRE MAUROIS

„Ce mă face pe mine evreu? Tradițiile noastre, cultura noastră, istoria noastră, atât de glorioasă, care a dat tuturor oamenilor o anumită filosofie, o anumită turnură de spirit pe care o adoptă în toate împrejurările. Sunt convins că se pot găsi în scrierile mele aceleași caracteristici care disting operele celorlalți scriitori evrei. Luați de exemplu pe Heine sau Disraeli — sau orice alt scriitor evreu și veți găsi la ei trei trăsături comune: tristețea, ironia și dragostea umană”.

Culese de EVELIN FONEA

STIRI

MUZICA SINAGOGALĂ LA MOSCOVA

Pentru prima oară, după mulți ani, corul celei mai mari sinagogi din Moscova a prezentat un concert intitulat „Rugăciuni de Săbat”. Manifestarea s-a desfășurat în marea Sală de concert „Čaikovski” din capitala Rusiei, bucurându-se de aprecierea unui mare număr de amatori, evrei și neevrei.

Corul, organizat acum trei ani, cu sprijinul JOINT-ului, a prezentat concerte în S.U.A., Israel, Marea Britanie și Franța.

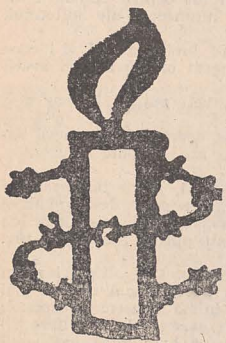
PREMIUL WOLF

Fundația Wolf, înființată în 1978, de către Ricardo Wolf, inventator și diplomat olandez, care a trăit în Israel timp de 20 de ani, iar până în 1961 a fost ambasador al Cubei în Israel, acordă anual șase premii în domeniile: agricultură, medicină, chimie, fizică, matematică, artă. Aceste premii, echivalentele israeliene ale Premiilor Nobel, sunt acordate pentru „promovarea științei și artei în folosul omenirii”. Semnalăm unele premii acordate în acest an. Pentru matematică, Premiul Wolf a fost acordat lui Michael Gromov, în vârstă de 49 de ani, de la Institutul Francez de Înalte Studii Științifice. Rus de origine, doctor în științe la Universității din Sankt Petersburg, el a primit premiul pentru contribuțiile aduse teoriei geometrice. Din anul 1982, lucrează la Institutul francez din Bures sur Yvette.

Alt premiat este Jacques Tits, de la Collège de France, Belgian, în vârstă de 61 de ani, a predat la universitățile din Bonn și Bruxelles. Premiul i-a fost acordat pentru lucrările sale privind teoria grupurilor algebrice.

EXPORT DE PIATRĂ DIN IERUSALEM

Firma Lev-Even din Ierusalim vinde acum piatră roșu-gălbui de Ierusalim și în străinătate, ca dale pentru pardoseală (25 până la 130 de dolari metrul pătrat), bănci pentru grădini (1100 de dolari, plăci pentru înfrumusețarea fațadelor și obiecte mai mici, ornamentale).

MEMORIE MEREU VIE

După numeroase solicitări, guvernul polonez a fost de acord să schimbe plăcile cu inscripții de la Auschwitz și Birkenau. Textul plăcii cu noua inscripție ce urmează a fi plasată la principalul monument de la Birkenau, locul unde funcționau crematoriile, este următorul:

„În memoria nenunșatei victime ale genocidului nazist din Polonia și din alte țări ale Europei ocupate: evrei, polonezi, țigani, prizonieri de război sovietici și alții, care au suferit și au fost nimiciți în lagăr și în camerele de gazare: «O, Pământule, nu acoperi sângele meu și lasă ca strigătul meu să nu înceteze niciodată».”

Plăcile de lângă monument

vor fi traduse în 13 limbi, astfel încât acest mesaj să rămână pentru eternitate, nu numai ca un strigăt al disperării, ci și ca un avertisment către umanitate. Lumea, atunci, a făcut, dar Auschwitz-Birkenau va rămâne ca o memorie veșnic vie, sângărând.

Elizabeth Huppert, actriță franceză, avea să afirme, cu durere:

„Auschwitzul este locul unde au fost topite douăzeci de secole de civilizație. Generația mea a aflat despre Auschwitz din măturile unor oameni mai vârstnici, dar Holocaustul depășește puterea cuvintelor, este ceva ce aproape că nu se poate exprima”.

Omenirea nu trebuie și nu poate să uite ce au fost cupatoarele morții, ce a însemnat Holocaustul pentru evrei.

O VALORGAȘĂ HAGADĂ ÎN ELVEȚIA

O Hagadă pascală, scrisă și ilustrată în 1737 la Amsterdam, a fost vândută la Judeica-Auktion, via Sotheby's din Tei-Aviv, pentru suma de 121.000 de dolari. Cumpărătorul este un elvețian, amator de obiecte de artă, al cărui nume nu a fost menționat.

„BARCA ESTE PLINĂ”

La 31 august 1992, a avut loc, la Zürich, o adunare comemorativă, la împlinirea a 50 de ani de la cuvântarea consilierului federal de atunci, von Steiger, care a lansat lozincă cu urmări nefaste „Barca este plină”.

■ Joseph Schmidt

În virtutea acestui lozinci, evrei care au fugit din iadul celui de-al treilea Reich spre grănița elvețiană au fost lăsați pradă morții. Printre aceștia s-a aflat și cântărețul Joseph Schmidt!

Să nu se uite nimic din toate acestea!

IMMANUEL KANT

„Singura stare legitimă compatibilă cu libertatea statelor este un stat federal, care-și pune drept scop abolirea războaielor. O astfel de asociație de state aliate se cere deci alcătuită și trebuie alcătuită de la bun început în conformitate cu principiile de drept. Numai într-o astfel de asociație, politica și morala sunt în concordanță. Întreaga înțelegere de stat dobandește deci baza ei juridică de-abia atunci când este înființată o astfel de asociație, și anume, atât de cuprinzătoare, pe cât este cu putință”.

Immanuel Kant (1724—1804), „Zum ewigen Frieden” („Pentru pacea veșnică”), citat după ediția întocmită de Susanne Carvan.

TEHNOLOGIE ISRAELIANĂ PENTRU GERMANIA

Poșta federală germană a comandat — la o filială germană a societății israeliene ECJ

Telecom — sisteme de comunicație în valoare de 2,2 milioane de dolari.

Aceasta este a doua comandă a Poștei federale germane făcută societății ECJ Telecom. În august 1991, același client cumpărase tehnologie de telecomunicații israeliană în valoare de 7,2 milioane de dolari.

CINEMATOGRAF IDIȘ

Cineastul Nathan Gross, originar din Polonia, care a produs până acum mai multe filme în Israel, este autorul unei noi cărți despre istoria filmului idiș din Polonia, între anii 1910—1950. Concluzia lui, fundamentată profesional asupra creației cinematografice de atunci, deduce următor de limpede. Filmul idiș din Polonia nu avea o componentă integrală a culturii evreiești din această țară, cultură care a dispărut odată cu exterminarea de acolo.

„Epoca de aur” a filmului idiș în Polonia s-a înscris între anii 1936—1939. Dintre filmele cele mai cunoscute pe atunci, se numără „Über Sanden” („Despre păcate”) și „Idel mit dem Fiddl” („Idel cu vioara”).

Cea mai importantă creație realizată atunci este transpunerea cinematografică, din 1937, a poveștii despre Dybuk, care a devenit o temă clasică a filmului idiș.

ISRAELUL PRIMEȘTE O COMANDĂ DE ARMAMENT PENTRU S.U.A.

Statele Unite au făcut o comandă în Israel pentru livrarea unor avioane mici, teleghidate, în valoare de 200 milioane de dolari. Potrivit relațiilor din presa israeliană, în următorii doi ani vor fi livrate 56 din aceste aparate de tip „Hunter”, precum și 29 de stații de deservire. Avioanele fără echipaj pot fi teleghidate până la o distanță de 150 km îndăcătul liniei inamice și pot rămâne în aer până la 3 ore. Ele servesc cu precădere la acțiuni de recunoaștere, dar pot purta cu ele și arme.

Industria de armament israeliană, o ramură importantă a economiei țării, în condițiile amenințării permanente din partea unor țări arabe, se confruntă cu probleme grele date fiind schimbările esențiale înregistrate pe piețele de armament.

O BALANȚĂ COMERCIALĂ

Israelul se află, în continuare, pe locul al doilea în balanța comercială referitoare la schimbările economice ale S.U.A. cu țări din Orientul Apropiat. Pe primul loc figurează Arabia Saudită, care, în prima jumătate a anului 1992 a importat din S.U.A. mărfuri în valoare de 3,9 miliarde de dolari și a livrat bunuri în valoare de 5,5 miliarde de dolari (mai cu seamă petrol) în Statele Unite. În comparație cu aceste sume, balanța comercială pentru Israel se situează la un nivel asor negativ. Israelul a exportat în S.U.A. mărfuri în valoare de 1,7 miliarde de dolari și a importat produse cu un volum total de 1,9 miliarde de dolari.

PICTURILE LUI HITLER

Un număr de 20 de acuarele, pictate de Hitler între anii 1910—1914, au fost scoase la licitație, anul trecut, la Trieste. Nici un licitator nu a făcut vreo achiziție.

Experții în artă au descris picturile ca „oribile, aproape copilăroase și fără nici o valoare artistică”. Precum se știe, fostul conducător al Germaniei naziste a avut, în tinerețe, „pretenții artistice”.

■ Universitatea din Beer Sheva

UN INSTITUT DE MATEMATICĂ INDUSTRIALĂ

În cadrul Universității „Ben Gurion”, din Beer Sheva, s-a inaugurat Institutul pentru Matematică Industrială, primul de acest gen din Israel. Institutul va oferi servicii de specialitate industriei, iar pe de altă parte, va da posibilitate matematicienilor nou veniți să-și folosească cunoștințele. Conduc de dr. Adar Pridor, institutul va folosi inițial acele centre superioare, care vor fi antrenate în cercetări și în servicii pentru industrie, atât în țară, cât și în străinătate. Se apreciază că numărul personalului va crește până la 30 de oameni de știință.

TELESCOP

Societatea „El Op”, din Rehovot și oameni de știință de la Universitatea Tel-Aviv proiectează un telescop pentru raze ultraviolete. Programul, care comportă o cheltuială de 10 milioane de dolari, este destinat îmbunătățirii studiilor Cosmologice.

Tehniciile elaborează în prezent proiectul unui telescop cu raze Röntgen, care urmează a fi ridicat la o înălțime de 30 km, cu ajutorul unui balon italian.

Intr-un viitor mai îndepărtat, un asemenea telescop va putea fi adus și el în Cosmos cu o rachetă.

TEL-AVIV: ZONA DE PROMENADĂ ARE O NOUA ÎNĂȚISARE

Nu de mult s-au încheiat lucrările de înfrumusețare a zonei situate între partea de nord a litoralului, presărată cu hoteluri și cartierul Jaffo, din sudul orașului.

Pe o lungime de 12 km, fațada este străjuită acum de nenu-

marate cafenele, restaurante și baruri — locuri de odihnă recreative și decorative care te îndeamnă să poposești o vreme aici.

„AMOS”

Satelitul de telecomunicații „Amos” este primul proiect comercial cosmic mai mare al Israelului. Satelitul va fi construit de „Israel Aircraft Industries” și urmează a fi plasat, la stația anului viitor, pe o orbită staționară deasupra ecuatorului, de o rachetă franceză, care depășește deocamdată raza de acțiune a rachetelor israeliene. Satelitul urmează să aprovizioneze sistemul de comunicații, extrem de solicitat, al Israelului cu un număr suplimentar de canale pentru televiziune, telefon pentru relații de afaceri. „Amos” va fi orientat atât spre Israel, cât și spre Europa de est, unde „Israel Aircraft Industries” deține și pătrund pe o piață de perspective. Cu o greutate de 940 kg și având șapte posturi de emisie, satelitul este mai ușor și mai compact decât alți sateliți de telecomunicații pe care-i cunoaștem în prezent.

Respectiva firmă israeliană speră să construiască o serie de sateliți similari pentru alte țări mici sau chiar pentru întreprinderi private. Pentru aceasta, „Amos” ar fi mai potrivit decât sateliții, mai greoi și mai scumpi, construiți de alte țări.

AMENDA PENTRU TIPĂRIREA FĂRĂ APROBARE A TEXTELOR DE LA QUMRAN

Editorul revistei „Biblical Archaeological Review” a fost condamnat să plătească o amendă de 715.000 de șilingi pentru publicarea, nepermisă până acum, a textelor de la Qumran. 500.000 de șilingi urmează să primească reclamantul, Elisha Qimron, profesor la Universitatea Ebraică din Ierusalim, care lucrează de unsprezece ani la reconstituirea textelor de pe surburile de manuscrise de la Marea Moartă. Același editor publicase în 1991 un sir de texte, care până atunci nu văzuseră lumina tiparului, printre care o scrisoare a intermeitorului soției de la Qumran, fără acordul istoricului de atunci, Qimron. L-a dat în judecată apoi pentru nesocotirea dreptului de autor și a adus drept argument faptul că 20% din textul publicat se baza pe lucrările sale de reconstituire, fără de care textul ar fi absolut neînțelegibil. Au fost chemați în fața justiției și cei doi coeditori ai textelor, James Robinson și Robert Eisenman. Holărearea tribunalului de la Ierusalim a stabilit, pentru prima oară în istoria jurisprudenței, acordarea drepturilor de autor și pentru interpretarea textelor antice.

ÎN ATENȚIA CITITORILOR NOȘTRI

Ținând seama de noile costuri ale materialelor și manoperei necesare apariției „REVISTEI CULTULUI MOZAIK”, vă aducem la cunoștință că, începând cu numărul 758 — 1 aprilie 1993, revista noastră se difuzează cu prețul de lei 40 exemplarului.

În consecință, costul abonamentului pe anul 1993 este de lei 840, iar cel pentru semestrul II/1993 de lei 460.

Față de această situație, vă vom expedia în continuare revista până la nivelul sumei pe care ați avansat-o pentru abonament.

Spre a vă putea trimite revista în continuare, prin abonament, pe restul lunilor, până la finele anului 1993, urmează să achitați diferența de lei 390.

ADMINISTRAȚIA R.C.M. (telefon 614.96.90)

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

His Eminence Invites Mr Paul Everac to a T.V. Live Discussion

The Newspaper "Evenimentul zilei" published yesterday an open letter written by Chief Rabbi Rosen to Paul Everac the recent nominated Director general of Romanian Television.

Everac wrote, a few months ago, an "essai" on "The Jewish Question" in which he is repeating, without any quotation, the ridiculous accusation against Jews made by "The Protocols of the Sages of Zion", by Hitler, by the Romanian Iron Guard, a.s.o.

A few "thesis" written by Mr. Everac:

- a) The Jews are the biggest power in the world.
- b) The Jews are leading United States and Russia.
- c) The Jews abolished the communism in Romania because Ceausescu refused to continue to fulfill their orders.

Rabbi Rosen in his reply is demonstrating the lies, one after the other and is asking:

"The Millennium which is arriving to its end, began in its first century with the Crusades when Europa was swimming in Jewish blood and nobody saved them. After that, century after century, expulsions from various countries, pogroms because "Jews are poisoning the water", Inquisition in Spain and Portugal, pogroms of 1648 in Ucraina, a.s.o. The Millennium is ending with a Holocaust of six million Jews.

What kind of world biggest power are we, if we were not able to defend us? And why, nobody helped us?"

Rabbi Rosen is reminding that whole those tragedies began with other "Everacs" with their lies and calumnies which were the poison preparing the Holocaust.

In conclusion, the Rabbi is inviting Mr. Everac to seat down with him before the Television for a free discussion for to give the Romanian people the possibility to know how ridiculous and how dangerous are this new campaign against Jews.

THE DELEGATION OF THE EUROPEAN COUNCIL ABOUT AN ESSAY BY PAUL EVERAC

[...]
An essay by Mr Paul Everac, revealing powerful antisemitic accents was specifically presented. The question was very precise and it did not refer to the fact that President Ion Iliescu could answer for whatever Mr Paul Everac writes, but that it is surprising that the President does not step in to remove a person with such anti-semitic incitation from the position of the Director of the RTV.

(From "Evenimentul zilei", April 28/1993)

Klara Ostfeld in Romania

Mrs Klara Ostfeld visited Romania 10th to 17th May. She comes originally from Cernăuți and is a survivor of the hell from Transylvania. Currently she is a leading member of the Jewish Community in Venezuela.

Her first day here included, among several other cultural manifestations occasioned by her presence in Bucharest, a press conference at the Embassy of Venezuela. The representatives of the Romanian mass-media were informed about the subject-matter of her memorial book "Lights and Shadows in My Life", recently translated into Romanian, bearing references to the fate of the Jews from Romania, deported to Transnistria during Antonescu's regime. To end with, His Excellency Gustavo Garaicoechea, Ambassador of Venezuela in Romania, thanked Mrs Klara Ostfeld for her contribution at the level of cultural relations between the two countries: an important way for a better acquaintance and friendship among states.

On Wednesday, May 12, her book was set on sale at the Latin America House. The book was translated by Mr Ezdra Alhasid with a preface by Nicolae Cajal, Member of the Academy, Vice President of the Romanian Academy.

The presentation of the book was attended by: His Eminence Dr. Moses Rosen, Mr Traian Chebeleu, Presidential Counsellor, Mr Adrian Dohotaru, State Secretary in the Ministry of Foreign Affairs, His Excellency Gustavo Garaicoechea, the Ambassador of Venezuela, in Romania, His Excellency Ioan Les, the Ambassador of Romania in Venezuela, Mr Flor Pomponiu, Mayor of Sector 1 in Bucharest. Outstanding Jewish and non-Jewish intellectuals from Bucharest, journalists, a large audience were also present.

His Excellency Gustavo Garaicoechea, the Ambassador of Venezuela in Bucharest, thanked all people present and underlined the newly established cultural relations between his country and the Democratic Romania.

Mrs Klara Ostfeld expressed her gratitude to His Excellency the Ambassador of Venezuela, who organized the festivity, to His Eminence and the state officials who honoured her by their presence, as well as to all those who helped in the publication of her book. "All of us who had been in Transnistria", she said, "we know how to appreciate the free Romania of today. The story of the Holocaust, which survivors I and my family are, reveal how hate and religious fanaticism can lead to the destruction of our fellow human beings. The book is my history and that of my family. It is an attitude of a man who by his vital instinct, by

dignity, manages to surpass the limits of a bitter destiny. In Venezuela, a tolerant country, open to the values of other cultures, and where we live today, man is appreciated according to his personal values, irrespective of religion or nationality", underlined Mrs Klara Ostfeld.

Chief Rabbi Dr. Moses Rosen pointed out his friendly relations with Ostfeld Family and mentioned that a remembrance of the Holocaust is not an opportunity to stir up hate and, on the contrary, to distinguish it, and to remember it so that harmony may rule the world. "It was necessary for this book to be written", His Eminence said, "because Transnistria existed. The deportations were not interrupted in Transnistria, as someone unfortunately wrote in a so-called 'Universal History of the Jewish People': the deportation was consumed there". The Jews who survived it are witnesses to this tragedy of the Holocaust in Romania. His Eminence drew a parallel between the destiny of Anne Frank from Holland and that of Mrs Ostfeld from Romania: he stressed that Mrs Ostfeld's presence among us today should urge all men of good faith, Jews and non-Jews together, not to remain passive and watch the proliferation of the xenophobic movements.

Mr Nicolae Cajal, Member of the Academy, spoke about the merits of the speeches delivered by the people who spoke before him, and appreciated the value and the talent of the author, which blend together simplicity, sincerity, will, clear mind with an outstanding dignity.

Mrs Klara Ostfeld's visit ended with a meeting at the headquarters of the Writers' Union in Romania, where she was entertained by the Honorary President of the Union, Mr Ștefan Augustin Doinaș, and other writers. A reception was afterwards given in her honour by His Excellency Gustavo Garaicoechea, the Ambassador of Venezuela in Bucharest. To end with, Mrs Ostfeld was interviewed by the Romanian Television.

On Friday, May 14, after the Kabbalat Shabbat Mrs Klara Ostfeld attended the traditional Oneg Shabbat with the Jewish youth from Bucharest, in the presence of the leaders of the F.J.C. and the J.C.B. It was a warm brotherly meeting, in the traditional Jewish spirit, when we had the opportunity to come to know another side of Mrs Ostfeld's personality. After the Bible commentary by the leader of this attractive Oneg Shabbat, our guest delighted us with a "Dvar Torah" on behalf of her husband.

The people of the book do not contradict themselves!

We Take Care of Ourselves Alone

THE COMMUNITY OF THE JEWS IN
DEBRECEN,

THE JEWISH COMMUNITY CLUB

Dear Mr President.

In my capacity as a leader of a large community in the area, I was entrusted, on behalf of the Foreign Minister, Jézsezszy Geza, with the task to keep in touch with the Jewish communities in the Hungarian speaking territories.

We have accepted this initiative as a result of the discussion in view, with ex-

tending our relation with our brethren in faith from Ardeal, Slovacija and the Sub-Carpathian region (Ukraine).

We wish to get information about your life, about your circumstances and about the help we could give you in carrying out your religious life.

We beg your answer in the hope of a personal meeting.

Do accept kindly these few books,

GEVAI TAMAS

Vice President

Chargé of the Foreign Minister

Mr GEVAI TAMAS,
Vice President of the Community of the
Jews in Debrecen

Dear Mr Gevai Tamas,

It is with surprise and sadness that we became acquainted with the letter you had dispatched to several Jewish Communities in Transylvania, in which you express, on behalf of the Foreign Ministry of Hungary, your willingness to help them in their religious life.

We, the Jews in Romania, enjoy all the possibilities to live our life as religious Jews and as such we don't think that it is the case for you to give us any help. The Jews in Transylvania are loyal citizens of Romania and don't live in "Hungarian speaking territories". This is a strange notion and doesn't have anything to do with your probable desire "to help us".

You sign your letter on behalf of the Hungarian Foreign Ministry. Indeed, we ask ourselves if this Ministry's interest for our religious life is the only reason for your letter.

We give you a friendly and brotherly advice. Do not interfere and do not try to get us mixed up in such actions that have nothing in common with our religious life.

It is with feelings of Judaic brotherhood that we wish you to have success in the affairs of your community. In as far as we are concerned, we assure you that we have no need for "your support". With the blessing of the Torah,

Dr MOSES ROSEN

Chief Rabbi of the Mosaic Religion

President of the Federation of the
Jewish Communities in Romania

His Eminence's Visit to Sofia

On May 9, 1993, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, President of the Federation of the Jewish Communities in Romania, arrived in Sofia, at the invitation of the European Council for Jewish Community Services and of the Jewish Community in Bulgaria.

His Eminence attended the celebration of the salvation of the Jews in Sofia from deportation by the Germans, following some large mass demonstrations with the participation of Patriarch Kyril and of the whole Orthodox Church of Bulgaria, of scientists, writers and workers. The demonstrations resulted in cancelling the decisions and the Jews were taken off the railway carriages in which they had been arrested in order to be carried along the no return road to Auschwitz.

The President of Bulgaria, Jelio Jeleu, offered a reception in the honour of the Jewish Community and its guests.

In his speech, the President attacked strongly anti-semitism and pointed out to the fact that it had never managed to lead astray the minds and hearts of the Bulgarian people.

At the same time, he accused the deportations made from Macedonia and condemned the Bulgarian Fascists who took part in this barbaric chapter of our history.

The President assured the Jewish Community in Sofia of his entire support for a free and dignified life in Bulgaria, as it has always been the case.

An interesting museum of Jewish art was inaugurated.

His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen spoke during the meeting of the European Council for Jewish Community Services and made a short presentation of the current situation of the Jewish Community in Romania.

A MEMORANDUM

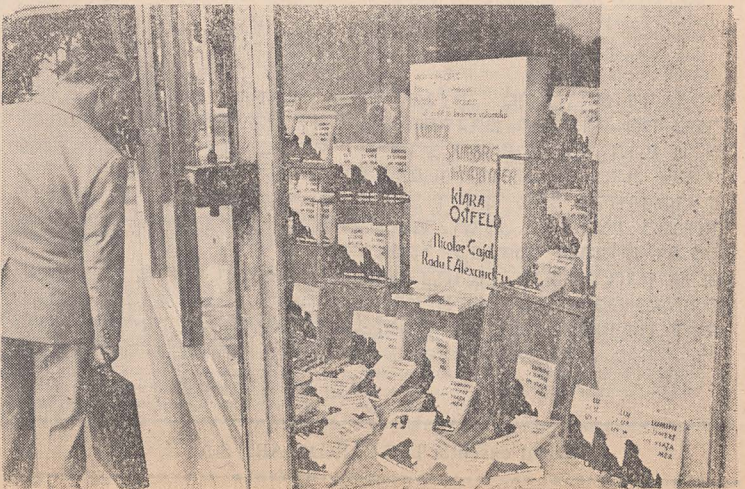
Chief Rabbi Rosen, in his capacity as President of the Federation of Jewish Communities in Romania, sent to the new General Attorney a Memorandum in which he asked to send in court the magazine "Europa" and its director Ilie Neacsu for their wild antisemitical propaganda.

In the last "Europa" magazine Neacsu is announcing the Jews that they will be liquidated and that Hitler did not kill the Jews in Tel Aviv but he did this in Berlin, "in his country where he was free to do this".

It is known that despite of all the public protests of the Chief Rabbi, he was not able to obtain, since three years, from the ex-General Attorney Mihai Popa Uliu-Cherecheanu the opening of a case against the antisemitical pogrom-mongers.

There is now a hope, that the new General-Attorney will apply the law and will send in court Ilie Neacsu.

The Chief Rabbi asked also from the General-Attorney to confiscate the newspaper "Europa".

ב"ה סיון תשנ"ג מס' 758 רו - שבע

ערך ביקור בסופיה

בתנן מוזיאון מעניין של אומנות יהודית.
במסגרת ישיבת המועצה האירופית לענינים קהילתיים
כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן נתן סירה קצרה
על המצב העדכני של הקהילה היהודית ברומניה.
ביום שני, ה-10 במאי, כבוד הרב הראשי חזר לרומניה.

כבוד הרב הראשי: תבע גם איסור הופעת כתב-העת

(במדבר ד, א)

קהילתי המדברת מתוך גרוני, רבים הם הנסיונות שפקדוה ואף-על-פי שנותרנו במת-מעט, אנו בבחינת "נשא". אנו יודעים לשאת את ראשנו. "על כל גל וגל נעניתי עלי ראשי", אנו יודעים לשאת את כפינו ולתת דוגמא כיצד ניתן לשמור על הגחלת גם תנאים יחידים במינם.

תלמוד ירושלמי

בְּאֶרֶץ חָמַל לִדְרוֹת שָׂרֹכִי
שֶׁל הַיָּהוּב הַיְּהוּדִי בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל תִּתְמַסְּסוּ חֻכְמֵיהָ. תַּחֲלוּ
(בְּאִמְצָע הַמִּשְׁמָה הַיְּהוּדִיכִית)
לְאַסֵּף אֹת כָּל הַיִּשְׂרָאֵלִים
וְהַיְּהוּדִים וְהַגִּיּוֹרֹת, שֶׁלֹּא
בְּכַח הַמִּדְרָשׁוֹת בְּאֶרֶץ, שֶׁלֹּא
לְבָרֵךְ כִּדְּעֵרָה הַיְּהוּדִי, אֶל
שֶׁמִּיִּשְׁמָעֵאל לְמַדְרֵי, וְהוּא הַתַּלְּמֵד
גִּיד הַיִּירוּשָׁלַיִמִי, שֶׁנֶּחֱמַם כְּמֵאֵה
לְעֵנֶה הַתַּלְמִיד הַבְּבִלִי
הַכְּמִי הַתַּלְמִיד בְּבָבֶל הַצִּיּוֹנוֹ
בְּהִירְפֹת־הַמֶּחַם וּבְפִלְפּוֹל
יֹתֵר מִחֻכְמֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל
אֶת חֻכְמֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְיֹתֵר
מִתּוֹנִיִּים הֵיוּ בְּרָשׁ וּבְדִמְיוֹ.
תִּתְנַחֵם בְּאֶרֶץ הַיּוֹד קִשְׁמֵי יֹתֵר

ה ו ד ע ה ל ע ת ו צ א ו ת

Tiparul executat la S.C. ROMCART S.A.